Sammenhæng mellem skole og praktik

Evaluering af skolers og virksomheders arbejde med at understøtte sammenhæng i tekniske erhvervsuddannelsers hovedforløb

Sammenhæng mellem skole og praktik

Evaluering af skolers og virksomheders arbejde med at understøtte sammenhæng i tekniske erhvervsuddannelsers hovedforløb

2013

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

Sammenhæng mellem skole og praktik

© 2013 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Rosendahls–Schultz Grafisk a/s

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:
Alle boghandlere

40,- kr. inkl. moms
ISBN 978-87-7958-691-8
Foto: Thomas Søndergaard

Indhold

Forord 7

Resume 9

1 Indledning 13

1.1 Formål og fokusområder 14

1.2 Metode 14

1.2.1 Forundersøgelse bestående af deskresearch og interview med interessenter 15

1.2.2 Interviewundersøgelse på skoler, i praktikvirksomheder og blandt elever 16

1.2.3 Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder 16

1.2.4 Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere på skoler 17

1.3 Organisering 18

1.3.1 Ekstern følgegruppe 18

1.3.2 Referencegruppe 18

1.3.3 Intern projektgruppe 19

1.4 Rapportens opbygning 19

2 De formelle rammer 21

2.1 Samspil mellem skoleundervisning og praktik 21

2.1.1 Skoleperioderne skal understøtte sammenhæng mellem skoleforløb og praktik 21

2.1.2 Den personlige uddannelsesplan og uddannelsesbog 22

2.1.3 Praktikvirksomhedernes aktive samspil med skolen 22

2.1.4 Rammer for samspil i uddannelsesordningerne 22

2.2 Kompetencemål, målpinde og praktikmål for uddannelserne 23

2.2.1 Kompetencemål beskrevet i uddannelsesbekendtgørelsen 24

2.2.2 Målpinde og praktikmål beskrevet i uddannelsesordningerne 24

3 Praktikvirksomhedernes aktive samspil med skolerne 27

3.1 Formelle redskaber til at understøtte praktikvirksomhedernes samspil med skolen 27
3.1.1 Praktikvirksomhedernes brug af praktikerklæringer som input til skolen 28
3.1.2 Brugen af skolevejledningerne 32
3.2 Praktikvirksomhedernes kendskab til målene for elevens uddannelsesforløb 33
3.2.1 Kendskab til mål og rammer gennem Elevplan 36
3.2.2 Praktikvirksomhedernes behov for yderligere viden om mål og rammer 37
3.2.3 Nogle praktikvirksomheder bliver informeret af skolen om mål og rammer 41
3.3 Praktikforløbenes sammenhæng med skoleundervisningen 44
3.4 Sammenfatning og vurdering 48

4 Skolernes understøttelse af sammenhængen med praktikforløb 51

4.1 Skolens opfølgning på elevernes læring i praktikperioderne 51
4.1.1 Skolens brug af praktikerklæringen 51
4.1.2 Opfølgning ved samtale og observation 53
4.2 Eleverne medbringer opgaver fra praktikvirksomheden 54
4.2.1 Praktikumopgaven bygger bro mellem skole og praktik 54
4.2.2 Andre opgaver med udgangspunkt i praktikvirksomheden 56
4.3 Skolen understøtter sammenhængen med praktikperioderne 57
4.3.1 Præsentation af praktikmål og målpinde for eleverne 57
4.4 Kommunikation mellem skole og praktikvirksomhed om elever 59
4.4.1 Skolernes brug af Elevplan til at kommunikere med praktikvirksomheder 59
4.4.2 Kommunikation mellem skole og praktikvirksomhed ved problemer med elevens faglige udvikling 61
4.5 Kommunikation, der involverer både elev, praktikvirksomhed og skole 63
4.5.1 Uformel kommunikation mellem elev, skole og praktikvirksomhed 64
4.5.2 Formaliseret kommunikation mellem elev, skole og praktikvirksomhed 65
4.6 Sammenfatning og vurdering 68

5 De lokale uddannelsesudvalgs understøttelse af sammenhæng 71

5.1 Fire måder, hvorpå det lokale uddannelsesudvalg understøtter sammenhæng 71
5.2 Uddannelsesudvalgets input til tilrettelæggelse af uddannelsen og undervisningen 74
5.2.1 Det lokale uddannelsesudvalg deltager i udvikling af materiale til praktikvirksomheder 75
5.3 Medlemmer af det lokale uddannelsesudvalg er i løbende kontakt med lokale virksomheder 76
5.4 Det lokale uddannelsesudvalgs deltagelse i prøver og andre arrangementer på skolen 77

5.5 Sammenfatning og vurdering 79

Appendiks

Appendiks A: Evaluerings metode 81
Appendiks B: Følgegruppens medlemmer 87
Appendiks C: Introduktion til erhvervsuddannelsessystemet 89

Forord

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fremlægger i denne rapport resultaterne af en evaluering af skolers og virksomheders arbejde med at understøtte sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikperioder i de tekniske erhvervsuddannelsernes hovedforløb.

Evalueringen undersøger, hvordan arbejdet med at understøtte sammenhæng bedst kan sikre, at eleverne når uddannelsernes mål. Samtidig giver evalueringen eksempler på enkelte skolers særlige tiltag for at styrke arbejdet med sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikperioder.

Vi håber, at evalueringen kan bidrage til at styrke dette arbejde, både hvad angår elever i ordinære uddannelsesforløb, og i forbindelse med etablering af praktikpladscentre, hvor arbejdet med at sikre sammenhæng vil blive yderligere aktualiseret.

Evalueringen indgår i EVA's handlingsplan for 2011 og er gennemført i perioden fra december 2011 til januar 2013.

Agi Csonka
Direktør for EVA

Resume

Erhvervsuddannelsernes hovedforløb består dels af perioder, hvor eleverne er i en praktikvirksomhed, og dels af perioder med skolebaseret læring. Hovedparten af den samlede uddannelsestid i hovedforløbet – typisk op mod tre fjerdedele – foregår i en praktikvirksomhed på baggrund af en uddannelsesaftale, som eleven indgår med en praktikvirksomhed. Praktikvirksomheden har ansvar for at tilrettelægge praktikforløbet, så det sammen med den undervisning, der foregår på skolen, fører til, at eleven kan nå uddannelsens mål.

Denne evaluering undersøger, hvordan arbejdet med at understøtte sammenhæng i de tekniske erhvervsuddannelsers hovedforløb bedst kan sikre, at eleverne når uddannelsernes mål. Samtidig giver evalueringen eksempler på enkelte skolers særlige tiltag for at styrke arbejdet med sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikperioder.

Evalueringen bygger på materiale fra tre forskellige tekniske erhvervsuddannelser – bygningsmaleruddannelsen, kokkeuddannelsen og it-supporteruddannelsen. Disse tre tekniske erhvervsuddannelser repræsenterer forskellige rammer for arbejdet med sammenhæng og forskellige faglige traditioner. Desuden har de udvalgte uddannelser en relativt stor elevvolumen.

Evalueringen bygger på interview med oplæringsansvarlige i praktikvirksomheder, lærere, uddannelsesledere og praktikpladskonsulenter på skoler samt elever, der er i gang med at gennemføre en erhvervsuddannelse. Desuden er der gennemført to spørgeskemaundersøgelser: en i praktikvirksomheder inden for de tre uddannelser og en blandt alle uddannelsesledere med ansvar for de tre udvalgte uddannelser.

Vigtige konklusioner

Dette resume præsenterer de vigtigste konklusioner, som er draget ud fra evalueringen, og peger på en række områder, der vil være vigtige i arbejdet med at styrke sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikforløb.

Vigtigt for eleverne, at der er sammenhæng mellem skole og praktik
Evalueringen peger på, at eleverne finder det vigtigt, at der er sammenhæng mellem det, de lærer i skolen, og det, de foretager sig i praktikperioderne. Eleverne giver udtryk for, at de oplever en sammenhæng, når lærerne ved, hvad der sker i praktikperioderne, og de oplæringsansvarlige i praktikvirksomheden ved, hvad der foregår på skolen.

Evalueringen peger på, at det ikke er afgørende, hvordan skolen og praktikvirksomheden opnår denne viden. Det afgørende er, at de har denne viden og anvender den, når de tilrettelægger elevernes uddannelsesforløb.

Når praktikvirksomhederne råder over viden om skoleforløbenes indhold og elevens læring i skolen, kan de bruge denne viden til at sætte elevens kompetencer i spil i virksomheden. De kan give eleven opgaver, der matcher vedkommendes kompetencer, og understøtte sammenhængen med skoleperioderne.

Når lærerne på skolen har viden om elevens læring i praktikperioderne, kan de bruge den som afsæt for at tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med elevens behov, fx hvis en elev har brug for yderligere undervisning inden for et eller flere af de mål, der skal nås i praktikperioderne. Skolen kan også bruge denne viden som grundlag for at justere elevens uddannelsesplan, hvis eleven har behov for at få forlænget skole- eller praktikperioderne.

Det er fastsat i rammerne for uddannelserne, at kommunikation mellem praktikvirksomhed og skole sker gennem den elektroniske platform Elevplan og via praktikerklæringer. Evalueringen viser dog, at de to kommunikationskanaler ikke bliver brugt af alle, og at praktikerklæringerne, selvom de udfyldes, ikke nødvendigvis giver et anvendeligt indtryk af elevens faglige udvikling. To ud af tre praktikvirksomheder har ikke orienteret sig i Elevplan og kender ikke elevens uddannelsesplan. Praktikerklæringerne bliver heller ikke altid udfyldt, fordi dette arbejde af nogle praktikvirksomheder ikke opleves som meningsfuldt, bl.a. fordi de oplæringsansvarlige ikke ved, hvad erklæringerne skal bruges til på skolen.

Skoler og praktikvirksomheder følger i forskellig grad op på den faglige udvikling, eleven har gennemgået, mens vedkommende har været væk fra enten skole eller praktikvirksomhed. Hvis lærere og oplæringsansvarlige ikke følger op på, hvad eleverne har lært og skal lære på tværs af skole og praktik, risikerer eleverne at opleve at bære ansvaret for, at de når uddannelsens mål. Dette er et stort ansvar at pålægge eleverne, som de ikke alle er rustede til at bære. Samtidig giver eleverne udtryk for, at de oplever en styrket sammenhæng, hvis skoler og praktikvirksomheder også er bærere af information på tværs af de to læringsarenaer.

Derfor er det vigtigt, at der foregår en meningsfuld form for kommunikation mellem skolen og elevernes praktikvirksomheder. Det er vigtigt, at kommunikationen mellem skole og praktikvirksomhed handler om den enkelte elevs faglige udvikling, og hvordan eleven kan støttes i at nå de mål, der gælder for uddannelsen. Enkelte skoler har gode erfaringer med mundtligt at kommunikere med alle praktikvirksomheder om elevernes faglige udvikling, selvom det ikke ligger inden for de gældende rammer for uddannelserne.

Samtidig er det vigtigt, at skolerne ruster eleverne til at tale med den oplæringsansvarlige i praktikvirksomheden om deres uddannelse og sammenhængen mellem skole og praktik. Evalueringen peger på, at det kan være en god ide, at eleven kender til indholdet i de kommende skoleperioder og til mål og rammer for praktikforløbene. Desuden er det vigtigt, at lærerne formidler deres forventninger til praktikvirksomhederne, hvis det er hensigten, at kommende skoleperioder skal tage afsæt i specifikke praksiserfaringer. Lærerne må derefter følge op på, om eleverne får disse forventede praksiserfaringer, og evt. supplere med læringsaktiviteter i skoleundervisningen.

Virksomhederne efterspørger mere viden om elevernes uddannelsesforløb
Omkring halvdelen af praktikvirksomhederne efterspørger mere viden om elevernes uddannelsesforløb. De efterspørger viden om mål og rammer for uddannelsen og om indholdet i skoleforløbene, ligesom de efterspørger yderligere dialog om den enkelte elevs faglige udvikling.

Evalueringen viser, at viden om mål og rammer for uddannelsen kan være gået tabt, hvis det er mange år siden, virksomheden er blevet godkendt til at have elever. Samtidig er det ikke altid, at samtalen ved godkendelse af en virksomhed handler om mål og rammer for uddannelsen; den handler ofte om, hvilke opgaver, virksomheden løser. Viden om indholdet i skoleperioderne kan praktikvirksomhederne kun få ved at kommunikere med skolen, fordi det varierer fra skole til skole, hvordan lærerne tilrettelægger undervisningen. Samtidig foretages der løbende ændringer i bekendtgørelser og uddannelsesordninger, der fører til ændringer af skoleforløbene.

Det faglige udvalg for den enkelte uddannelse har til opgave at sikre, at praktikvirksomhederne har et opdateret kendskab til mål og rammer for uddannelsen. Der er behov for, at de faglige udvalg sikrer, at de praktikerklæringer, virksomhederne skal udfylde, kan medvirke til at give et indtryk af elevens læring i hvert praktikforløb. Samtidig skal praktikerklæringerne bidrage til at give praktikvirksomhederne den efterspurgte viden om målene for elevernes praktikforløb. Dette kan blandt andet opnås ved at lade praktikmålene fremgå af praktikerklæringerne.

Der er herudover behov for, at skolen informerer praktikvirksomhederne om indholdet i skoleperioderne og skoleundervisningens sammenhæng med praktikperioderne. Det er vigtigt, at praktikvirksomhederne ikke oplever kommunikationen om den enkelte elevs faglige udvikling som en rent administrativ opgave, men som en mulighed for at opnå vigtig viden for at kunne sætte ele-

vens kompetencer i spil i virksomheden og for at kunne varetage oplæringsansvaret. Skolen må derfor afstemme kommunikationen efter praktikvirksomhedens og elevens situation og behov, fx gennem en samtale mellem eleven, den oplæringsansvarlige og læreren. Evalueringen viser, at praktikerklæringerne ofte ikke kan stå alene.

Skolerne har et stort ansvar for at skabe sammenhæng mellem skole og praktik
Evalueringen peger på, at nogle skoler ikke kommunikerer i tilstrækkelig grad med alle praktikvirksomheder til at kunne tilrettelægge skoleundervisningen, så den tager højde for vekselvirkningen mellem skole og praktik for alle elevers vedkommende. Nogle praktikvirksomheder videregiver ikke fyldestgørende information om elevens opgaver og læring i praktikperioderne, og ikke alle elever er rustede til selv at påtage sig ansvaret for at formidle deres læring i og udbytte af praktikperioderne til lærerne.

Der er derfor behov for, at skolerne sikrer, at kommunikationen med elevernes praktikvirksomheder foregår på en sådan måde, at lærerne indhenter tilstrækkelig viden til at kunne justere elevens uddannelsesplan, når det er nødvendigt, og til at kunne tilrettelægge undervisningen, så den tager højde for elevernes læring – også den, der foregår i praktikken.

1 Indledning

Erhvervsuddannelserne er opbygget som vekseluddannelser, hvilket vil sige, at de omfatter såvel perioder med oplæring i en virksomhed som perioder med skolebaseret læring. Uddannelserne er tilrettelagt, så skoleperioder og oplæring i en praktikvirksomhed tilsammen bidrager til, at eleverne når de mål, der gælder for den enkelte uddannelse.

Arbejdet med at understøtte sammenhængen mellem skoleundervisning og praktikforløb er vigtigt af flere grunde. For det første er det vigtigt, at eleverne oplever, at deres uddannelse er meningsfuld, dvs., at den læring, de gennemgår på skolen, supplerer praktikforløbets læring, og at det samlede forløb fører til, at de når de mål, der gælder for uddannelsen. For det andet er det vigtigt, at bestræbelserne på at skabe sammenhæng lykkes, så de erhvervsuddannede opnår de bedst mulige kompetencer, selvom virksomhedernes opgaver bliver mere differentierede og flere elever gennemfører uddannelsen i flere forskellige virksomheder. Det er fx afgørende, at praktikvirksomhederne kender de mål og rammer, der gælder for den relevante uddannelse, og at der er klarhed skole og praktikvirksomhed imellem om, hvorvidt eleverne har mulighed for at arbejde med de relevante kompetencer i praktikvirksomheden, eller om der er behov for, at skolen støtter elevens faglige udvikling inden for særlige områder.

Fremover vil flere elever sandsynligvis gennemføre deres uddannelse som kombinationer af forløb i forskellige virksomheder og med elementer af skolebaseret praktik i såkaldte praktikcentre, hvilket vil betyde, at nogle elever får endnu flere overgange mellem skoleundervisning og praktikforløb, end det er tilfældet i de ordinære forløb. Sådanne forløb vil understrege behovet for, at arbejdet med at skabe sammenhæng mellem skole og praktik er velfungerende.

Denne evaluering er igangsat som led i Danmarks Evalueringsinstituts (EVA's) handlingsplan for 2011. Evalueringen undersøger, hvordan skoler og praktikvirksomheder arbejder med at skabe sammenhæng i elevernes uddannelse mellem de to arenaer, herunder hvilken rolle målene for uddannelserne spiller i dette arbejde.

1.1 Formål og fokusområder

Evalueringen har til formål at undersøge og vurdere, hvordan arbejdet med at understøtte sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikforløb i hovedforløbene bedst kan sikre, at eleverne når uddannelsernes mål.

Evalueringen sætter særligt fokus på, hvilken rolle målene for uddannelserne spiller i dette arbejde, men undersøger også, hvilke andre faktorer der har betydning for samspillet mellem skoleundervisning og praktikforløb på de tekniske erhvervsuddannelser.

EVA har udvalgt tre tekniske erhvervsuddannelser til evalueringen. Vi har valgt at fokusere udelukkende på de tekniske uddannelser, da de har en sammenlignelig struktur og sammenlignelige vilkår. Det betyder, at de merkantile uddannelser og uddannelserne inden for indgangen Sundhed, omsorg og pædagogik er fravalgt i denne evaluering. På disse uddannelser har opbygningen og samspillet mellem skoleundervisning og praktikoplæring en anden karakter, primært af strukturelle grunde.

Evalueringen har følgende fokusområder:

- Skolers og praktikvirksomheders samspil i arbejdet med at tilrettelægge uddannelserne
- Skolers og praktikvirksomheders opfølgning på elevernes læring
- Målenes rolle og andre forhold med betydning for den lokale tilrettelæggelse af samspillet mellem praktikforløb og skoleundervisning
- Elevernes oplevelse af, hvad der har betydning for uddannelsens faglige sammenhæng og samspillet mellem skoleundervisning og praktikforløb.

Evalueringen belyser arbejdet med at skabe sammenhæng og samspil ud fra både en skolevinkel, en virksomhedsvinkel og en elevvinkel. Rapporten rummer desuden en række vurderinger, der kan bruges til at inspirere arbejdet med at styrke det faglige samspil mellem skoler og praktikvirksomheder på de tekniske erhvervsuddannelser. De primære målgrupper for rapporten er derfor både skoler og praktikvirksomheder, der arbejder med dette lokalt, men også Ministeriet for Børn og Undervisning og de faglige udvalg, som arbejder med at understøtte det lokale arbejde på nationalt niveau.

1.2 Metode

Evalueringen omfatter tre uddannelser inden for tre forskellige fællesindgange:

- Bygningsmaleruddannelsen (indgangen Bygge og anlæg)
- Data- og kommunikationsuddannelsen, trinnet it-supporter (indgangen Strøm, styring og it)
- Gastronomuddannelsen, specialet kok (indgangen Mad til mennesker).

EVA har udvalgt uddannelserne ud fra de faglige traditioner, de repræsenterer, så der indgår både uddannelser med en lang faglig tradition og en nyere uddannelse. Dette valg er truffet for at kunne belyse problemstillinger vedrørende tilrettelæggelse og gennemførelse af såvel uddannelser med en lang faglig tradition, hvor de oplæringsansvarlige ofte har den samme faglige baggrund som eleven, som af en nyere uddannelse uden en lang faglig tradition, hvor de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne og på skolerne ikke nødvendigvis har samme faglige baggrund som den, eleven skal oplæres i. Dermed er det muligt at vurdere, hvilken betydning de oplæringsansvarliges baggrund har for deres kendskab til målene og for tilrettelæggelsen af samspillet mellem praktikforløb og skoleundervisning.

Uddannelserne er desuden udvalgt, så de repræsenterer de forskelligartede rammer, som uddannelsernes uddannelsesordninger fastlægger, for sammenhæng og samspil mellem skoler og praktikvirksomheder. De tre uddannelsesordninger dækker et bredt spektrum af mulige samspil, fra en ordning uden beskrevne rammer til en ordning med krav om møder mellem skole og praktikvirksomhed flere gange i forløbet foruden to opgaver, som eleverne medbringer til skoleundervisningen efter praktikforløbene. (Se beskrivelsen i kapitel 2 om rammerne for sammenhæng mellem skole og praktik). Ved valget af uddannelser har EVA samtidig lagt vægt på at inddrage uddannelser med en relativt stor elevvolumen.

Samlet set består evalueringen af følgende elementer, som uddybes nedenfor:
- Forundersøgelse bestående af deskresearch og interview med interessenter
- Interviewundersøgelse på skoler, i praktikvirksomheder og blandt elever
- Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder
- Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere på skoler.

1.2.1 Forundersøgelse bestående af deskresearch og interview med interessenter

Forundersøgelsen indeholder en deskresearch og en række eksplorative interview med centrale interessenter. Deskresearchen omfatter de formelle rammer for uddannelsernes hovedforløb og undersøgelser inden for emnet.

Der er gennemført ni interview med centrale interessenter på området, herunder arbejdsmarkedets parter, skolernes leder- og lærerorganisationer og faglige udvalg, herunder de faglige udvalg for de tre udvalgte uddannelser. Interviewene bidrog blandt andet til at styrke evalueringens fokus på at undersøge, hvilken betydning uddannelsernes mål har for samspillet mellem skoler og praktikvirksomheder.

1.2.2 Interviewundersøgelse på skoler, i praktikvirksomheder og blandt elever

For at indhente viden om det konkrete arbejde med at skabe faglig sammenhæng i uddannelsesforløbene har EVA gennemført i alt 68 interview med følgende aktørgrupper på de tre udvalgte uddannelser:

- Elever i slutningen af deres uddannelsesforløb (18 interview)
- Oplæringsansvarlige i praktikvirksomheder (16 interview)
- Praktikpladskonsulenter på skoler (8 interview)
- Kontaktlærere/faglærere på skoler (9 interview)
- Uddannelsesledere på skoler (9 interview)
- Repræsentanter for lokale uddannelsesudvalg (9 interview).

Aktørerne er udvalgt fra ni forskellige skoler, geografisk spredt over hele landet. Hver uddannelse repræsenteres af tre forskellige skoler. På hver skole er der gennemført interview med uddannelsesledere, praktikpladskonsulenter, lærere, elever og repræsentanter for det lokale uddannelsesudvalg for uddannelsen. Desuden er der gennemført interview med to oplæringsansvarlige fra virksomheder med elever fra den pågældende skole. De besøgte skoler er:

- Erhvervsskolen Nordsjælland (kokkeuddannelsen)
- EUC Sjælland (bygningsmaleruddannelsen)
- Hansenberg (kokkeuddannelsen)
- Kold College (kokkeuddannelsen)
- Mercantec (it-supporteruddannelsen)
- Tech College Aalborg (it-supporteruddannelsen)
- TEC – Teknisk Erhvervsskole Center (bygningsmaleruddannelsen)
- Tradium (bygningsmaleruddannelsen)
- ZBC Ringsted (it-supporteruddannelsen).

Interviewundersøgelsen er gennemført i tre runder, hvor hver runde har omfattet repræsentanter for alle aktørgrupper på hver af de tre uddannelser. Elever og oplæringsansvarlige repræsenterer både små og store praktikvirksomheder. En nærmere beskrivelse af, hvordan interviewpersoner er udvalgt og interviewundersøgelsen gennemført, findes i appendiks A.

1.2.3 Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder

Evalueringen rummer en spørgeskemaundersøgelse i en tilfældigt udtrukket stikprøve bestående af 901 praktikvirksomheder (263 praktikvirksomheder for it-supporteruddannelsen, 303 praktikvirksomheder for bygningsmaleruddannelsen og 335 praktikvirksomheder for kokkeuddannelsen) med igangværende uddannelsesaftaler med elever på de tre udvalgte uddannelser. Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført af Danmarks Statistik som en kombination af en elektronisk og en telefonisk spørgeskemaundersøgelse i perioden september-november 2012. Den samlede svarprocent for undersøgelsen er 69 (bygningsmaleruddannelsen: 77 %; it-

supporteruddannelsen: 63 %; kokkeuddannelsen: 66 %), hvilket er tilfredsstillende for en spørgeskemaundersøgelse i virksomheder. Fordelingen af respondenter på små, mellemstore og store virksomheder svarer til det reelle forhold mellem alle praktikvirksomheder inden for den givne uddannelse.

Spørgeskemaundersøgelsen belyser praktikvirksomhedernes samarbejde med skolerne om at styrke den faglige sammenhæng i elevernes uddannelse. Spørgeskemaundersøgelsen belyser desuden det behov, praktikvirksomhederne oplever, de evt. har, for yderligere viden eller for et styrket samarbejde med skolerne om at skabe sammenhæng i elevernes uddannelser. De spørgsmål, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen, er udarbejdet sideløbende med gennemførelsen af interviewundersøgelsen og afspejler de problemfelter, som blev synlige i løbet af interviewundersøgelsen. Svarene i spørgeskemaundersøgelsen viser omfanget af nogle af de problemstillinger, der belyses gennem den omfattende interviewundersøgelse.

En nærmere beskrivelse af spørgeskemaundersøgelsen i praktikvirksomheder findes i appendiks A.

1.2.4 Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere på skoler

EVA har gennemført en spørgeskemaundersøgelse i form af en totalundersøgelse blandt de 36 uddannelsesledere, der har ansvaret for skoledelen på de tre uddannelser, der indgår i evalueringen. Undersøgelsen er gennemført af EVA i perioden september-oktober 2012 som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse med en telefonisk rykkerrunde. Enkelte respondenter valgte at svare mundtligt på spørgsmålene i forbindelse med den telefoniske rykker. Denne undersøgelse har en svarprocent på 86, hvilket vil sige, at 5 uddannelsesledere valgte ikke at deltage. De ledere, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, fordeler sig med 8 ledere på it-supporteruddannelsen, 13 ledere på bygningsmaleruddannelsen og 10 ledere på kokkeuddannelsen.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere belyser den kontakt og det samarbejde, skolerne har med praktikvirksomhederne, om at skabe sammenhæng og følge op på elevernes faglige udvikling. Desuden belyser undersøgelsen, hvilken rolle uddannelseslederne oplever, at skolens lokale uddannelsesudvalg spiller i dette arbejde.

Som i tilfældet med spørgeskemaundersøgelsen i praktikvirksomheder er spørgsmålene i denne undersøgelse udarbejdet sideløbende med EVA's indsamling af materiale i interviewundersøgelsen. Spørgsmålene i spørgeskemaet afspejler også her de problemfelter, som blev synlige i løbet af interviewundersøgelsen. I rapporten peger svarene derfor på omfanget af nogle de problemstillinger, der belyses gennem den omfattende interviewundersøgelse.

Også for denne undersøgelses vedkommende findes der en nærmere beskrivelse af fremgangsmåden i appendiks A.

1.3 Organisering

EVA har nedsat en ekstern følgegruppe, en referencegruppe og en intern projektgruppe for evalueringen.

1.3.1 Ekstern følgegruppe

Den eksterne følgegruppe består af fem personer, som har ledelsesmæssig og praktisk erfaring med skolernes arbejde med at sikre sammenhæng i de udvalgte uddannelser, forskningsmæssig og anden faglig indsigt i erhvervsuddannelsesområdet samt overordnet ansvar for og erfaring med virksomhedsoplæring.

Følgegruppens medlemmer er:

- Direktør Christian Berg, Georg Berg A/S
- Uddannelseschef Anja Lange, Herningsholm Erhvervsskole
- Professor Klaus Nielsen, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet
- Vicedirektør Mette Tram Pedersen, Selandia CEU
- Lektor Karin Løvenskjold Svejgaard, Nationalt Center for Erhvervspædagogik, Professionshøjskolen Metropol.

Appendiks B indeholder en nærmere præsentation af følgegruppens medlemmer.

Følgegruppen har deltaget i fire møder med projektgruppen. Følgegruppens opgave har været at kvalificere og perspektivere evalueringsspørgsmål og spørgeskemaudkast. Desuden har følgegruppen bidraget med faglig sparring om analyser, konklusioner og opmærksomhedspunkter i evalueringen.

1.3.2 Referencegruppe

Der er til evalueringen nedsat en referencegruppe med repræsentanter for de faglige udvalg for de tre uddannelser, der indgår i evalueringen. Hvert fagligt udvalg har udpeget de medlemmer af udvalget, der skulle indgå i referencegruppen.

Referencegruppens medlemmer er:

- Tania Brauer/Preben Rasmussen, 3F (fagligt udvalg for kokkeuddannelsen)
- Niels Håkonsen, Danske Malermestre (fagligt udvalg for bygningsmaleruddannelsen)
- Søren Kjærsgaard, Malerforbundet (fagligt udvalg for bygningsmaleruddannelsen)
- Claus Rosenkrands Olsen, DI (fagligt udvalg for it-supporteruddannelsen)

- Trine Rasmussen, Dansk Metal (fagligt udvalg for it-supporteruddannelsen).

Referencegruppen har deltaget i to møder i løbet af evalueringsprocessen og har haft til opgave at kommentere evalueringens design, herunder spørgeskemaudkast til spørgeskemaundersøgelsen i praktikvirksomheder. Desuden har referencegruppen kommenteret evalueringens samlede konklusioner.

1.3.3 Intern projektgruppe

Den interne projektgruppe fra EVA har haft det praktiske, metodiske og indholdsmæssige ansvar for evalueringen og har indsamlet data og udarbejdet analyser og konklusioner i den endelige evalueringsrapport. Desuden står projektgruppen for formidling af evalueringens resultater til de primære interessenter og til en bredere offentlighed.

Evalueringen er gennemført af en projektgruppe fra EVA bestående af specialkonsulenterne Pernille Hjermov (projektleder) og Sanya Gertsen Pedersen, metodekonsulent Lluis Armangué og kommunikationskonsulent Anne Breinhold Olsen. Herudover har evalueringsmedarbejderne Simon Jacobsen og Therese Bunnage været tilknyttet projektet.

1.4 Rapportens opbygning

Ud over denne indledning består rapporten af fire kapitler. Rapporten indeholder desuden et forord, et resume og tre appendikser.

Kapitel 2 beskriver de formelle rammer, der gælder for arbejdet med at skabe sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikforløb på erhvervsuddannelserne. Desuden indeholder kapitlet en beskrivelse af de forskellige typer af mål, der indgår i uddannelserne, og som hhv. skole og praktikvirksomhed skal understøtte, at eleverne når.

Kapitel 3 handler om, hvordan praktikvirksomhederne arbejder med at sikre, at elevernes arbejde og læring i praktikperioderne indgår i et aktivt samspil med skoleperioderne, mens kapitel 4 omvendt sætter fokus på skolernes arbejde med at sikre en helhedsorienteret tilrettelæggelse af skoleundervisningen.

Kapitel 5 beskriver, hvordan skolernes lokale uddannelsesudvalg forvalter den særlige rolle, de er tiltænkt, i arbejdet med at skabe sammenhængende uddannelser, der matcher både de lokale praktikvirksomheders behov og elevernes forudsætninger.

2 De formelle rammer

Dette kapitel beskriver kort de formelle rammer, der gælder for arbejdet med at tilrettelægge hovedforløbet på erhvervsuddannelserne, for at understøtte sammenhæng mellem skoleundervisning og praktik. Kapitlet indeholder desuden en præsentation af de mere konkrete rammer for styrkelsen af samspil og sammenhæng, som de kommer til udtryk i de uddannelsesordninger, der gælder for de tre uddannelser, der belyses i denne evaluering. Kapitlet afsluttes med en beskrivelse af de forskellige målniveauer, der ligger til grund for uddannelserne, og som skal danne udgangspunkt for arbejdet med at skabe sammenhæng. En generel beskrivelse af det samlede erhvervsuddannelsessystem findes i appendiks C.

2.1 Samspil mellem skoleundervisning og praktik

Erhvervsuddannelserne er opbygget som vekseluddannelser, hvilket vil sige, at de omfatter perioder med oplæring i en virksomhed og perioder med skolebaseret læring. Uddannelserne er tilrettelagt, så skoleperioderne og oplæringen i en praktikvirksomhed tilsammen bidrager til, at eleverne når de mål, der gælder for den enkelte uddannelse.

2.1.1 Skoleperioderne skal understøtte sammenhæng mellem skoleforløb og praktik

For erhvervsuddannelserne gælder det, at den enkelte skole skal tilrettelægge undervisningen på hovedforløbet, så eleverne når de mål, der er gældende for skoleundervisningen. Desuden skal skolen fordele undervisningen på de forskellige skoleperioder med hensyntagen til sammenhængen mellem skole og praktik.

Skolen skal i samarbejde med det lokale uddannelsesudvalg beskrive strukturen for skoleundervisningen og for vekselvirkningen mellem skoleforløb og praktikforløb i sin lokale undervisningsplan. Den lokale undervisningsplan afspejler dermed de valg, som skolen og det lokale uddannelsesudvalg har truffet for at imødekomme de behov, der er på det pågældende lokale arbejdsmarked, og de forudsætninger og behov, som skolens elever har.

Det lokale uddannelsesudvalg består af lokale repræsentanter for de arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer, der er medlemmer af den pågældende uddannelses faglige udvalg. Ud over organisationsrepræsentanter består det lokale uddannelsesudvalg af repræsentanter for skolens ledelse, lærere og elever, som er tilforordnet udvalget.

2.1.2 Den personlige uddannelsesplan og uddannelsesbog

Loven fastsætter, at skolen sammen med den enkelte elev og en evt. praktikvirksomhed i begyndelsen af uddannelsesforløbet udarbejder en personlig uddannelsesplan for eleven. Når eleven indgår en uddannelsesaftale med en virksomhed, skal skolen tage initiativ til at ajourføre uddannelsesplanen og fremlægge den for eleven og praktikvirksomheden. Uddannelsesplanen skal indeholde en beskrivelse af elevens uddannelse, herunder blandt andet valg af hovedforløb, valgfri specialefag, niveauer i de enkelte fag og evt. godskrivning af fag og elementer i uddannelsen.

Uddannelsesplanen indgår i elevens uddannelsesbog, som skal udfærdiges på den elektroniske platform "Elevplan". Senest efter hver skoleperiode skal elevens prøveresultater og evt. fravær fra skoleundervisningen – kaldet skolevejledninger – indskrives i uddannelsesbogen. Eleven, skolen og praktikvirksomheden er alle ansvarlige for at følge op på uddannelsesplanen, dog har skolen pligt til at tage initiativ til at revidere uddannelsesplanen, hvis den løbende bedømmelse af eleven giver anledning til dette.

2.1.3 Praktikvirksomhedernes aktive samspil med skolen

De enkelte praktikvirksomheder skal medvirke til at sikre, at eleven når de mål, der gælder for praktikdelen på den pågældende uddannelse, så praktikperioderne sammen med skoleundervisningen fører til, at eleven kan nå alle uddannelsens mål. Dette skal ske i et aktivt samspil med skolen. Desuden skal praktikvirksomhederne tilrettelægge de enkelte praktikperioder, så skoleundervisning og praktikforløb supplerer hinanden på en hensigtsmæssig måde efter de bestemmelser, der findes i uddannelsesordningerne.

Praktikvirksomhederne skal udfylde en praktikerklæring ved afslutningen af hver praktikperiode. Erklæringen skal ifølge rammerne vise, hvilke arbejdsområder og funktioner eleven har beskæftiget sig med, og på hvilket niveau eleven mestrer praktikmålene. Desuden skal praktikvirksomheden angive, om en elev har særlige behov, der skal tages hensyn til i skoleundervisningen eller i de følgende praktikperioder, for at eleven kan nå praktikmålene.

2.1.4 Rammer for samspil i uddannelsesordningerne

I uddannelsesordningerne for de enkelte uddannelser fastlægger de faglige udvalg mere detaljeret, hvilke rammer der gælder for samspil mellem skoleundervisning og praktik på de enkelte uddannelser. For de tre uddannelser, der indgår i evalueringen, beskriver uddannelsesordningerne,

at kompetencemålene nås, ved at fag og praktikmål fordeles og gennemføres i "en helhedsorienteret tilrettelæggelse, der kombinerer teori og praktiske øvelser under hovedforløbet".

På bygningsmaleruddannelsen skal eleven som afslutning på hver praktikperiode udfylde en logbog i stedet for en praktikerklæring. Logbogen er udarbejdet af det faglige udvalg for bygningsmaleruddannelsen. Den rummer skemaer for alle praktikperioder i ét sammenhængende dokument og skal udfyldes af eleven sammen med den oplæringsansvarlige. Logbogen dokumenterer, hvilke faglige områder eleven har opnået erfaring inden for, og på hvilket niveau elevens faglige kompetence befinder sig – hhv. begynderniveau og godt eller selvstændigt niveau. Desuden kan det angives, hvis oplæringen endnu ikke er påbegyndt inden for de enkelte områder. Eleven og praktikvirksomheden underskriver logbogen ved afslutningen af hver praktikperiode.

På bygningsmaleruddannelsen skal eleverne desuden i løbet af deres hovedforløb arbejde med to såkaldte praktikumprojekter. Et praktikumprojekt er baseret på et samarbejde mellem praktikvirksomhed og skole, hvor elevarbejder i to af de tre praktikperioder på uddannelsen indgår i de efterfølgende skoleforløb. Skolen indkalder praktikvirksomheden til at deltage i elevens fremlæggelse af de færdige projekter på skolen, og efter elevens skoleforløb evaluerer praktikvirksomheden og eleven sammen resultatet af elevens skoledel af praktikumprojektet.

For gastronomuddannelsen med specialet kok beskriver uddannelsesordningen, at samspillet mellem skole og praktikvirksomhed skal sikres, ved at praktikvirksomheden i hver praktikperiode gennemfører mindst én samtale med eleven om vedkommendes arbejdsindsats og kompetenceudvikling i relation til målene for praktikforløbet.

Uddannelsesordningen for uddannelsen til it-supporter udstikker ikke særlige rammer for samspillet mellem skole og praktikvirksomhed, men nøjes med at fastsætte, at kompetencemålene skal nås, ved at fag og praktikmål fordeles og gennemføres i en helhedsorienteret tilrettelæggelse af undervisningen, der kombinerer teori og praktiske øvelser under hovedforløbet.

2.2 Kompetencemål, målpinde og praktikmål for uddannelserne

I forbindelse med ændringen af erhvervsuddannelsesloven i 2007 blev det indført, at uddannelserne skulle beskrives i kompetencemål. Ifølge bemærkningerne til loven skulle dette være med til at imødekomme et behov for en højere grad af målstyring og en mindre grad af indholdsstyring af uddannelserne. Bemærkningerne peger på, at "der på en række områder inden for erhvervsuddannelserne er en overdreven detailstyring, og den nuværende detaljerede styring af undervisningens indhold og tilrettelæggelse skal erstattes af en højere grad af mål- og rammestyring og

dermed bedre mulighed for lokal fleksibilitet og tilpasning" (bemærkninger til forslag til ændring af loven om erhvervsuddannelser, 2006/1 LSF 173 – 2.15).

2.2.1 Kompetencemål beskrevet i uddannelsesbekendtgørelsen

Af uddannelsesbekendtgørelserne fremgår det, at hver uddannelse er beskrevet ved hjælp af dels nogle kompetencemål, som eleverne skal opfylde for at kunne begynde på hovedforløbet på uddannelsen, og dels nogle kompetencemål, som eleverne skal opfylde for at kunne afslutte hovedforløbet på uddannelsen. De faglige udvalg for hver uddannelse har udarbejdet disse kompetencemål.

2.2.2 Målpinde og praktikmål beskrevet i uddannelsesordningerne

Med ændringerne af erhvervsuddannelsesloven i 2007 blev det ligeledes indført, at det faglige udvalg for hver uddannelse – efter at skolerne har haft forslaget til høring – udmønter de rammer, som Ministeriet for Børn og Undervisning har beskrevet i uddannelsesbekendtgørelserne. De faglige udvalgs udmøntning af rammerne er beskrevet i en uddannelsesordning for hver uddannelse. Ordningerne rummer en beskrivelse af fag, indhold og struktur på de enkelte uddannelser.

Uddannelsesordningerne rummer også en lang række mål for uddannelsen. Disse mål er nogle andre end de kompetencemål, der fremgår af uddannelsesbekendtgørelserne. I uddannelsesordningerne er målene knyttet til de enkelte skolefag (områdefag, specialefag og valgfag), som ordningen fastsætter skal være en del af uddannelsen. Målene for de grundfag, der indgår i uddannelsen (fx dansk, engelsk eller matematik), fremgår af grundfagsbekendtgørelsen. Målene for de forskellige fag i skoleundervisningen på en erhvervsuddannelse bliver i uddannelsesordningen benævnt *målpinde*.

Uddannelsesordningen fastsætter ligeledes mål for praktikdelene på den enkelte uddannelse – i uddannelsesordningen er disse mål benævnt *praktikmål*.

Alle uddannelsesordninger rummer en oversigt over, hvilke af de kompetencemål for hovedforløbet, som er beskrevet i uddannelsesbekendtgørelsen, de enkelte fag i skoleundervisningen bidrager til at opfylde (se eksemplet nedenfor). Et fag kan dermed bidrage til et eller flere af de kompetencemål, der gælder for hovedforløbet – samtidig med at mange forskellige fag tilsammen skal bidrage til, at ét af uddannelsesbekendtgørelsens kompetencemål for hovedforløbet opnås. Det fremgår fx af hovedbekendtgørelsen, at alle fag på en uddannelse skal være begrundet i uddannelsens kompetencemål, dvs. kompetencemålene i uddannelsesbekendtgørelsen.

Figur 1 viser et eksempel på en oversigt over nogle af de grundfag, der indgår i bygningsmaleruddannelsen. Tallene i højre kolonne henviser til, hvilke kompetencemål fra uddannelsesbekendt-

gørelsen som fagene skal bidrage til. I uddannelsesordningen er desuden en oversigt over, hvilke mål eleverne skal opnå inden for hvert af fagene.

Figur 1
Udsnit af uddannelsesordning for bygningsmaleruddannelsen med oversigt over, hvordan skolefagene bidrager til kompetencemålene

Faget bidrager til kompetencemål nr.	Fagnavn	Præstations-standard for faget	Vejleden-dende tid i uger	Skoleperioder		
				1 (10,0)	2 (10,0)	3 (4,0)
	Grundfag		**6,5**			
1+2+5	Arbejdsmiljø		1,0			
3+4+5	Stil, form og farve		1,5			
2+8	Matematik (fortsat)	F	1,0	X		
2+6+7	Produktudvikling, produktion og service		2,0			
5+6	Materialeforståelse		1,0			
	Områdefag		**8,6**			
1	Kundebetjening og arbejdsmarkedsforhold	Begynder	1,0			
3	Tegning	Avanceret	1,8			
2	Planlægning og lønsyster	Avanceret	2,8			

Kilde: Uddannelsesordning for bygningsmaleruddannelsen, www.eud-adm.dk.

I hver uddannelsesordning findes samtidig en oversigt over praktikmålenes bidrag til de overordnede kompetencemål. Dvs., at hensigten med praktikmålene er, at de alene eller sammen med skoleundervisningens målpinde skal bidrage til, at eleven opnår en eller flere af de kompetencer, der er beskrevet i uddannelsesbekendtgørelsens kompetencemål for hovedforløbet.

3 Praktikvirksomhedernes aktive samspil med skolerne

De enkelte praktikvirksomheder skal sikre, at eleven når de mål, der er fastsat for praktikdelen på den pågældende uddannelse, så praktikperioderne sammen med skoleundervisningen fører til, at eleven kan nå uddannelsens kompetencemål. Det er et lovmæssigt krav, at dette skal ske i et aktivt samspil med skolen. Desuden skal praktikvirksomhederne tilrettelægge praktikdelen, så skoleundervisning og praktikforløb supplerer hinanden på en hensigtsmæssig måde efter de bestemmelser, der findes i uddannelsesordningerne.

Kapitlet belyser arbejdet med at understøtte et aktivt samspil set fra praktikvirksomhedernes perspektiv og yderligere perspektiveret af elevers, uddannelseslederes og læreres oplevelse af dette arbejde.

3.1 Formelle redskaber til at understøtte praktikvirksomhedernes samspil med skolen

I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan praktikvirksomhederne arbejder med de formelle redskaber, der har til formål at understøtte samspillet med skolen i elevens uddannelsesforløb.

Det fremgår af hovedbekendtgørelsen, at praktikvirksomhederne skal anvende bestemte dokumenter og redskaber i kontakten med skolen. Som input til elevens uddannelsesbog skal praktikvirksomhederne ved afslutningen af hver praktikperiode udfylde en praktikerklæring eller logbog med status over elevens faglige udvikling. Efter en skoleperiode skal skolen sende en skolevejledning til praktikvirksomheden med en vurdering af den læring, eleven har gennemført i skoleperioden, og elevens evt. behov for supplerende skoleundervisning eller oplæring i praktikvirksomheden. Skolevejledningen kan også indeholde andre oplysninger af betydning for samarbejdet mellem skole, elev og virksomhed.

De formelle rammer beskriver dermed nogle administrative procedurer for kommunikation mellem skole, elev og virksomhed om elevens faglige udvikling og om et evt. behov for supplerende undervisning eller tilretning af elevens uddannelsesplan.

3.1.1 Praktikvirksomhedernes brug af praktikerklæringer som input til skolen

Det er de faglige udvalg for uddannelserne, som udarbejder praktikerklæringerne. På de tre uddannelser, der indgår i evalueringen, er der stor forskel på, hvordan disse blanketter er udformet. Samtidig viser evalueringen, at der er stor forskel på, hvordan og i hvilken grad praktikvirksomhederne udfylder praktikerklæringerne. I hvor høj grad erklæringernes udfyldes afhænger dels af deres udformning, dels af den øvrige kommunikation mellem praktikvirksomhed og skole.

Praktikerklæringernes udformning

På kokkeuddannelsen er praktikerklæringen opdelt i forskellige faglige discipliner, der relaterer til de praktikmål, der fremgår af uddannelsesordningen. Praktikvirksomheden beskriver elevens faglige niveau i hver faglig disciplin med betegnelserne "begynder", "rutine" eller "avanceret". Desuden er der mulighed for, at praktikvirksomheden kan beskrive elevernes evt. yderligere behov for undervisning eller skrive andre bemærkninger til skolen.

Figur 2
Udsnit af praktikerklæring for kokkeuddannelsen

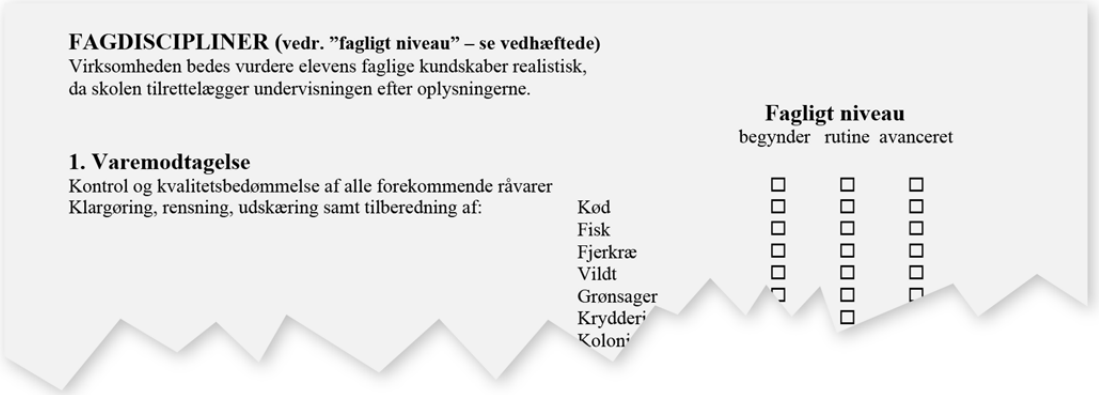

FAGDISCIPLINER (vedr. "fagligt niveau" – se vedhæftede)
Virksomheden bedes vurdere elevens faglige kundskaber realistisk, da skolen tilrettelægger undervisningen efter oplysningerne.

1. Varemodtagelse
Kontrol og kvalitetsbedømmelse af alle forekommende råvarer
Klargøring, rensning, udskæring samt tilberedning af:

	Fagligt niveau		
	begynder	rutine	avanceret
	☐	☐	☐
Kød	☐	☐	☐
Fisk	☐	☐	☐
Fjerkræ	☐	☐	☐
Vildt	☐	☐	☐
Grønsager	☐	☐	☐
Krydderi		☐	
Koloni			

Kilde: Det faglige udvalg for kokkeuddannelsen

På it-supporteruddannelsen har praktikerklæringen et andet format. Her skal praktikvirksomheden kun afkrydse, om eleverne har arbejdet "ofte" eller "sjældent" med udvalgte arbejdsområder og funktioner. Erklæringen samler desuden en lang række arbejdsområder og funktioner i to overordnede grupper, som det fremgår af figur 3.

Figur 3
Udsnit af praktikerklæring for it-supporteruddannelsen

Sæt kryds ud for de praktikmål, som eleven har været beskæftiget med i praktikperioden samt i hvilken grad.

	Ofte	Sjældent
Computersystemer, netværk og operativsystemer I		
Opbygning, installation, konfiguration, afprøvning, vedligeholdelse, opgradering, fejlfinding og fejlretning af pc'er, servere og netværk med tilhørende perifere enheder på system- og modulniveau, samt brugertilpasning og opgradering af operativsystemer og applikationer		
Installation, konfiguration og vedligeholdelse af server- og netværksløsninger, herunder installation backup- og sikkerhedsløsninger samt på system- og modulniveau foretage fejlfinding og fejlretning på løsninger ne		

Kilde: Det faglige udvalg for it-supporteruddannelsen

På bygningsmaleruddannelsen har det faglige udvalg udarbejdet en logbog, der erstatter praktikerklæringerne. Hver elev har sin egen logbog, som er et papirdokument, der rummer erklæringer fra alle praktikperioder i ét samlet dokument. I logbogen kan eleven og den oplæringsansvarlige afkrydse elevens faglige niveau inden for de faglige områder, som praktikmålene for uddannelsen dækker. I logbogen er de foruddefinerede faglige niveauer: "oplæring ikke startet", "på begynderniveau", "godt" og "selvstændigt". Logbogen rummer blandt andet tre enslydende skemaer, som gør det muligt for eleven, skolen og praktikvirksomheden at følge elevens kompetenceudvikling over de tre praktikperioder.

Figur 4
Udsnit af logbog for bygningsmaleruddannelsen

LÆRLINGE-OG VIRKSOMHEDSVURDERINGER FOR PRAKTIKPERIODEN FREM TIL 1. HOVEDFORLØB

1H 2H 3H S

Skemaet udfyldes (med det valgte bogstav fra listen nedenfor) først af lærlingen og efterfølgende af den praktikansvarlige. Det benyttes som udgangspunkt for en samtale om lærlingens standpunkt. Skemaet underskrives og medbringes på skoleopholdet.

Lærlingen arbejder: **D:** Oplæring ikke startet **C:** På begynderniveau **B:** Godt **A:** Selvstændigt

		D	C	B	A
Rensemetoder	Lærling / Virksomhed				
Spartel- og slibeteknikker	Lærling / Virksomhed				

Kilde: Det faglige udvalg for bygningsmaleruddannelsen

Fælles for de tre uddannelsers praktikerklæringer er, at de ikke refererer direkte til praktikmålene, sådan som de fremgår af uddannelsesordningerne, men at de bruger en omskrevet version målrettet praktikvirksomhederne. Dette medfører, at praktikvirksomhederne igennem elevens uddannelsesforløb ikke nødvendigvis forholder sig til de formelle praktikmål. Fælles for erklæringerne er også, at de er separate, papirbaserede dokumenter, som ikke er integreret i Elevplan, hvoraf elevens personlige uddannelsesplan fremgår. Erklæringerne adskiller sig særligt fra hinanden i forhold til, hvor entydige de faglige områder for bedømmelse af eleverne er. Nogle erklæringer består af en række meget entydige områder, mens andre erklæringer består af færre, mere sammensatte og mere uklare områder.

Brugen af praktikerklæringerne
På både bygningsmaleruddannelsen og kokkeuddannelsen lægger logbogen og praktikerklæringerne op til, at både eleverne selv og den oplæringsansvarlige vurderer elevens faglige udvikling. Her peger interviewene på, at denne måde at udfylde erklæringerne på kan være med til at un-

derstøtte kommunikationen mellem elev og praktikvirksomhed, hvis der er forskellige opfattelser af, hvilket niveau elevens kompetencer befinder sig på.

De oplæringsansvarlige vurderer, at udfyldningen af praktikerklæringen kan være afsæt for en snak om elevens faglige niveau og det videre forløb i virksomheden. Generelt peger interviewene med de oplæringsansvarlige og eleverne på, at nogle praktikvirksomheder vurderer, at praktikerklæringer er et godt redskab til sammen med eleven at gøre status over hans eller hendes faglige udvikling i praktikperioderne. En oplæringsansvarlig på bygningsmaleruddannelsen beskriver logbogen som en hjælp til at huske, hvilke opgaver eleverne skal igennem i praktikperioderne, og understreger hermed erklæringernes værdi, når det gælder det at sikre, at eleven kommer rundt om alle faglige elementer i praktikperioderne. En anden oplæringsansvarlig omtaler imidlertid logbogen som "en tipskupon" og indikerer hermed, at den muligvis bliver udfyldt tilfældigt i forhold til elevens faglige udvikling.

Samtidig viser interview med oplæringsansvarlige på de tre uddannelser, at det særligt på it-området kan være et problem at få praktikvirksomhederne til at udfylde erklæringerne. Flere af de interviewede oplæringsansvarlige kendte ikke erklæringerne og har derfor ikke brugt dem. De oplæringsansvarlige, der kendte dem, havde svært ved at se, hvordan vurdering af eleverne inden for de meget sammensatte og uklare områder kan anvendes til at bedømme og formidle elevens læring.

På tværs af de tre uddannelser har de oplæringsansvarlige generelt fokus på, hvordan de selv kan anvende praktikerklæringerne. Der er et meget begrænset fokus på, at praktikerklæringerne også skal fungere som input i forbindelse med tilrettelæggelse af undervisningen i skoleperioderne. Af interviewene fremgår det, at flere af de oplæringsansvarlige generelt ikke ved, hvordan skolerne bruger praktikerklæringerne, og at der er praktikvirksomheder, som ikke udfylder praktikerklæringerne eller logbogen inden skoleperioderne. I de interviewede praktikvirksomheder gør dette sig særligt gældende for it-supporteruddannelsen, hvor praktikerklæringen indeholder meget overordnede mål og en vurdering af elevens arbejdsomfang snarere end en vurdering af elevens faglige niveau.

Det er imidlertid ikke bare praktikerklæringens eller logbogens særlige udformning, som afgør, om det er meningsfuldt for virksomhederne at udfylde dem eller ej. Interviewene peger på, at det, set fra praktikvirksomhedernes side, er vigtigt, at skolen følger op på praktikerklæringerne, fx ved at de tydeliggør deres brug af de udfyldte praktikerklæringerne over for praktikvirksomhederne.

3.1.2 Brugen af skolevejledningerne

Efter en skoleperiode skal skolen formelt informere praktikvirksomhederne om elevens læring og indsats i den pågældende periode ved hjælp af en skolevejledning. Skolevejledningen skal indeholde de karakterer, eleven har fået i den enkelte skoleperiode, og evt. en supplerende vurdering af elevens faglige udvikling og behov for supplerende skoleundervisning eller for supplerende oplæring i praktikvirksomheden. Skolevejledningerne er integreret i den elektroniske platform Elevplan. Nogle skoler sender samtidig brev ud til praktikvirksomhederne med oplysninger om elevernes karakterer og en fraværsopgørelse.

I skolevejledningerne og den logbog, som anvendes på bygningsmaleruddannelsen, har skolerne som nævnt mulighed for at informere praktikvirksomheden om elevens evt. supplerende behov. Nogle af de besøgte skoler benytter aktivt denne mulighed og oplever, at nogle praktikvirksomheder læser denne information og tager nogle forholdsregler i den forbindelse. Der er dog også skoler, som formidler denne form for information mundtligt, da lærerne ikke er sikre på, at praktikvirksomhederne læser evt. kommentarer skrevet ind i Elevplan.

Herudover videreformidler eleverne også selv, hvad de har arbejdet med i skoleperioden, når de er tilbage i praktikvirksomheden, og en del elever fortæller, at de også kommer forbi deres praktikvirksomheder i løbet af skoleperioderne for at fortælle om, hvad de lærer i skoleundervisningen. En elev beskriver, hvad der sker, når hun kommer tilbage til praktikvirksomheden efter en skoleperiode:

> *Jeg er på mit lærested minimum en gang om ugen, mens jeg er på skole, og fortæller, hvad jeg har lavet, så de – kokkene – også har en ide om, hvad jeg laver, og hvor jeg ligger. Når jeg kommer tilbage til mit lærested, spørger de til, om det er gået godt, og om jeg har lært nogle nye ting. Men det er ikke sådan, at vi putter nogle nye ting på kortet. Man er måske bare lidt mere sikker på de ting, man kan, og har lært noget mere basisviden om råvarer.* […] *Så jeg synes, at der er en god sammenhæng, men det er igen afhængigt af lærested.* (Elev, kok).

Ud over den uformelle dialog mellem elever og deres praktikvirksomhed fortæller nogle af de oplæringsansvarlige, at de gennemfører mere formaliserede samtaler med eleverne om deres faglige udvikling og karaktererne, når eleverne er tilbage i praktikvirksomheden efter en skoleperiode:

> *De får nogle karakterer* [på skolen, red.], *og vi snakker om dem – om, hvorfor de har fået det, og får en snak om det. Også om, hvad der er vigtigt. Fx betyder engelsk ikke så meget, men grundtilberedningen skal være i orden. Så jeg hjælper eleverne med at prioritere.* (Oplæringsansvarlig, kok).

Interviewene med elever og oplæringsansvarlige peger dog på, at en del af de oplæringsansvarlige primært interesserer sig for elevernes karakterer efter skoleperioderne og i mindre grad har en egentlig samtale med eleverne om, hvad de har arbejdet med og lært i skoleperioderne. Eleverne kan opleve, at interessen for, hvad de har arbejdet med og lært i skoleperioden, er begrænset. Der er elever, på alle tre uddannelser som oplever, at skole og praktikvirksomhed ikke har kontakt med hinanden i forbindelse med elevernes uddannelsesforløb, og som efterspørger en sådan kontakt, så læringen på tværs af de to arenaer kan blive styrket. En elev har oplevet sit uddannelsesforløb på denne måde:

> *Praktikpladsen vidste ikke, hvad der skete på skolen, og skolen vidste ikke, hvad jeg lavede i praktikken* […] *Der skulle have været mere kontakt mellem skolen og praktikpladsen og skolen og mig. Skolen burde snakke med arbejdspladsen og sige, at* [eleven, red.] *kan ikke det her, og så kunne min chef sige: "Jamen, så sætter vi ham til det det næste halve år."*
> (Elev, kok).

Denne elev oplevede, at praktikvirksomheden ikke interesserede sig for, hvad han havde lært på skolen, og at skolen heller ikke informerede praktikvirksomheden om det. Nogle oplæringsansvarlige ser det ikke som deres opgave at følge op på det, eleverne har lært i skoleperioderne, mens andre oplæringsansvarlige indhenter denne viden blandt andet for at kunne hjælpe eleverne med at prioritere, hvilke faglige resultater de skal lægge vægt og for at have et udgangspunkt for at tilrettelægge elevens opgaver. I de sidstnævnte tilfælde støtter de oplæringsansvarlige eleven fagligt og bidrager til, at eleven har mulighed for at løse sværere opgaver.

Interviewene med de oplæringsansvarlige peger samtidig på, at der i virksomheder, hvor opsamlingen på elevens læring foregår løbende og som en mindre tydelig del af elevens praktikforløb, snarere er en forventning om, at skolen kontakter virksomheden, hvis ikke alt er, som det skal være. Den viden om elevernes kompetencer, som er central for, at eleven kan løse opgaver i praktikvirksomheden, indhentes desuden i mange virksomheder mere implicit, fx ved at observere eleven eller ved at den oplæringsansvarlige taler mere indirekte om elevens læring.

3.2 Praktikvirksomhedernes kendskab til målene for elevens uddannelsesforløb

Praktikvirksomhederne skal understøtte, at eleven i praktikperioderne når praktikmålene, men de er ikke forpligtet til at tilbyde eleven specifikke opgaver i praktikperioderne, hvis de ikke forekommer naturligt i virksomheden.

Interviewene med de oplæringsansvarlige og eleverne viser, at det for flere af de oplæringsansvarlige er uklart, hvad eleverne forventes at have arbejdet med i praktikperioderne for at kunne

gennemføre uddannelsen, og hvilke praksiserfaringer eleven forventes at have opnået inden de enkelte skoleperioder. Dette afsnit beskriver det behov, de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne giver udtryk for, for at få mere viden om de mål, der gælder for praktikforløbene, og de mål, der gælder for skoleundervisningen.

Interviewene med de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne peger på, at det varierer meget, hvor stort et kendskab de oplæringsansvarlige på de tre uddannelser har til de mål, der gælder for praktikforløbene – de praktikmål, der er beskrevet i uddannelsesordningerne. Spørgeskemaundersøgelsen blandt oplæringsansvarlige i praktikvirksomheder giver et billede af, hvilke kilder de trækker på, når de skal indhente viden om, hvad eleven skal lære i praktikperioderne.

Figur 5
Hvordan ved du, hvad eleven skal lære i praktikperioderne?

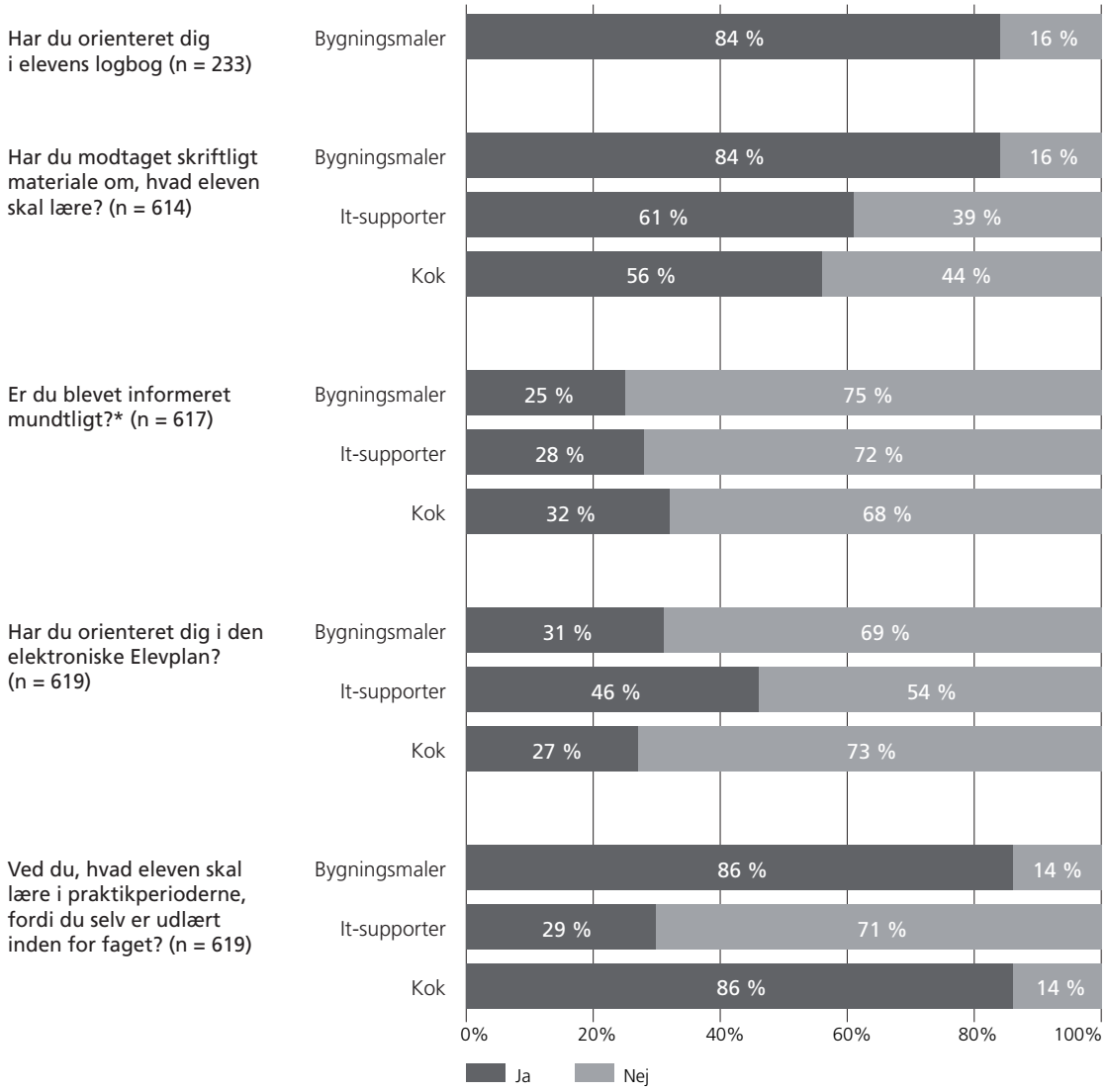

**Der er ikke signifikant forskel mellem svarerne fra de oplæringsansvarlige på de tre uddannelser.*
Note: Logbogen findes kun for bygningsmaleruddannelsen.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder, EVA, 2012.

På tværs af de tre uddannelser svarer 68 % af praktikvirksomhederne, at de ved, hvad eleven skal lære i praktikperioderne, fordi de har modtaget skriftligt materiale. Dette gælder særligt for praktikvirksomhederne på bygningsmaleruddannelsen, hvor 84 % svarer, at de har modtaget skriftligt materiale. På it-supporteruddannelsen og kokkeuddannelsen er dette tal hhv. 61 % og 56 %.

Særligt på kokkeuddannelsen og bygningsmaleruddannelsen henviser de oplæringsansvarlige til, at de ved, hvad eleverne skal lære, fordi de selv er udlært inden for faget. 86 % af de oplæringsansvarlige på kokke- og bygningsmaleruddannelserne henviser til dette, mens det gælder for 30 % af de oplæringsansvarlige på it-supporteruddannelsen.

Tallene viser, at de oplæringsansvarlige på bygningsmaleruddannelsen generelt har et kendskab til, hvad eleverne skal lære i praktikperioderne, der stammer fra skriftligt materiale end på de to andre uddannelser. Dette kan hænge sammen med, at der på bygningsmaleruddannelsen findes den obligatoriske logbog, som er udviklet af de faglige udvalg, og som rummer de områder, eleverne skal arbejde med i praktikperioderne. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 84 % af de oplæringsansvarlige på bygningsmaleruddannelsen ved, hvad eleven skal lære, fordi det fremgår af logbogen.

Praktikmålene bliver præsenteret for praktikvirksomhederne i varierende grad, når de bliver godkendt af de faglige udvalg til at have ansvaret for oplæring af elever. Interviewene peger på, at samtalen ved godkendelserne tager afsæt i ansøgningsskemaer, der har fokus på de arbejdsopgaver, som eleverne kan komme til at arbejde med i den pågældende praktikvirksomhed. Nogle af de oplæringsansvarlige efterlyser, at godkendelsesprocessen omfatter mere information om, hvad eleverne skal lære i skoleundervisningen, så de oplæringsansvarlige i højere grad kan tage højde for det i praktikperioderne.

Virksomhedernes godkendelse kan være flere år gammel, og blandt de oplæringsansvarlige, som er blevet interviewet i forbindelse med denne evaluering, er der flere, der ikke kan huske eller ikke selv har deltaget i godkendelsesprocessen. En del af de interviewede oplæringsansvarlige fortæller, at virksomheden har ændret sig meget siden godkendelsen. Særligt de interviewede oplæringsansvarlige på kokkeuddannelsen fortæller, at både personale og menukort er helt forandret, siden virksomheden blev godkendt, og at der derfor ikke er nogen, der har overblik over de mål og rammer, der gælder for eleverne. I disse situationer henviser de oplæringsansvarlige til deres egen uddannelse og opgaverne i virksomheden som det primære grundlag for oplæring af eleverne.

3.2.1 Kendskab til mål og rammer gennem Elevplan

En af de muligheder, praktikvirksomhederne har for at få viden om mål og rammer for både oplæringen i virksomheden og målene for skoleundervisningen, er den elektroniske platform Elev-

plan. I spørgeskemaundersøgelsen blandt oplæringsansvarlige svarer i alt 34 %, at de ved, hvad eleverne skal lære, fordi de har orienteret sig i Elevplan. Ser man på fordelingen mellem uddannelserne, er det især de oplæringsansvarlige for it-supporteruddannelsen som ved, hvad eleverne skal lære, fordi de har set det i Elevplan. 46 % af de oplæringsansvarlige blandt it-supporterne ved, hvad eleverne skal lære, fordi de har orienteret sig i Elevplan, mens det gælder 27 % af de oplæringsansvarlige for kokkeuddannelsen og 31 % af de oplæringsansvarlige for bygningsmaleruddannelsen.

De oplæringsansvarlige, der anvender Elevplan, fortæller, at de især bruger den til at se datoer for skoleperioder, elevernes fremmøde og deres evt. fravær. En af de praktikpladskonsulenter, der har arbejdet intensivt med at implementere brugen af Elevplan i praktikvirksomhederne, vurderer, at noget af det mest centrale ved Elevplan er, at praktikvirksomhederne kan se elevernes fravær i skoleperioderne, og at man samme sted kan se de mål, der gælder for praktikperioderne og for skoleundervisningen. Samtidig er der, som spørgeskemaundersøgelsen også viser, mange virksomheder, der ikke bruger Elevplan. En af de interviewede oplæringsansvarlige siger om muligheden for at orientere sig i Elevplan:

> *Vi kender godt Elevplan, men har aldrig brugt det. Det ved jeg ikke, hvorfor vi ikke har brugt. De* [skolen, red.] *har ikke introduceret Elevplan til os. Men kommunikationen er ikke så god med skolen – vi vil alle gerne have så lidt administration som muligt, både os og skolen, og det bevirker, at der ikke er en dialog.* (Oplæringsansvarlig, it-supporter).

Interviewene med de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne peger samlet set på, at der er forskel på, om de anvender Elevplan. Interviewene peger samtidig på, at de oplæringsansvarlige i virksomhederne tillægger skolen en stor rolle i forhold til at introducere Elevplan og formålet med at anvende den.

I praktikvirksomheder, der ikke anvender Elevplan, er der risiko for, at der ikke er kendskab til elevens læring i skoleperioderne. Som det fremgår af kapitel 4, er introduktion til Elevplan ikke en rolle, skolen er forpligtet til at påtage sig. Imidlertid vælger nogle skoler at gøre det for at styrke kommunikationen mellem skolen og praktikvirksomhederne.

3.2.2 Praktikvirksomhedernes behov for yderligere viden om mål og rammer

Spørgeskemaundersøgelsen blandt oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne peger desuden på, at mange praktikvirksomheder oplever et behov for yderligere viden om de mål og rammer, der gælder for elevernes uddannelse.

Figur 6
I hvilken grad har du behov for yderligere viden om de mål og rammer, der gælder for elevens uddannelse? (N = 615)

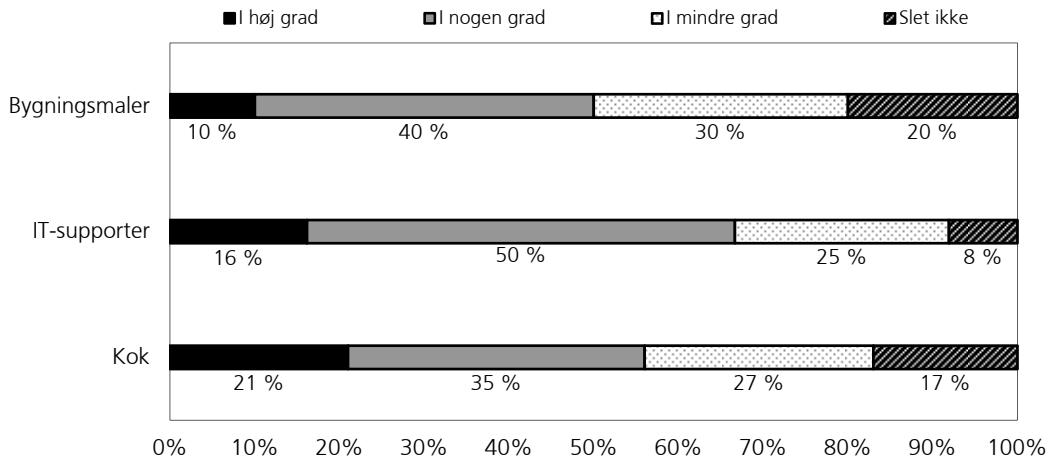

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder, EVA, 2012.

Mere end halvdelen af praktikvirksomhederne svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at de har et behov for yderligere viden om de mål og rammer, der gælder for elevens uddannelse. Dette oplever særligt de oplæringsansvarlige blandt it-supporterne, idet 66 % mener, at de i høj grad eller i nogen grad har behov for yderligere viden. Oplæringsansvarlige for bygningsmaleruddannelsen og for kokkeuddannelsen har lidt over halvdelen i høj eller nogen grad behov for mere viden.

Det kvalitative materiale peger på, at behovet for yderligere viden om mål og rammer for uddannelsen blandt de oplæringsansvarlige på it-supporteruddannelsen hænger sammen med, at det er i denne faggruppe, at færrest henter viden om uddannelsen i deres egen faglige baggrund. Det kan hænge sammen med, at uddannelsen er ny og mange af de oplæringsansvarlige ikke selv er uddannet it-supportere, men kan have mange forskellige typer af baggrunde, herunder uddannelser, der ikke er erhvervsuddannelser.

Desuden viser en analyse af spørgeskemadata, at der blandt de oplæringsansvarlige for it-supporterne er en signifikant sammenhæng mellem behov for yderligere viden og størrelsen på praktikvirksomheden. Det er særligt er de store praktikvirksomheder med over 50 ansatte, som efterspørger mere viden. Det gælder kun for denne faggruppe, da praktikvirksomhederne for kokkeuddannelsen og for bygningsmaleruddannelsen har et meget lille antal store virksomheder. Det kvalitative materiale peger på, at dette kan hænge sammen med, at store virksomheder ofte

har en administrativ medarbejder, der varetager kommunikation med skolen og evt. er koblet op på eleven i Elevplan. Den oplæringsansvarlige kan dermed have en oplevelse af ikke at være informeret om skoledelen på elevens uddannelse og mangle viden om, fx hvornår elevens kommende skoleperiode ligger, og hvor længe den varer.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt oplæringsansvarlige viser, at en del af dem desuden oplever et behov for yderligere information om indholdet i skoleperioderne.

Figur 7
I hvilken grad har du behov for yderligere viden om indholdet i skoleperioderne? (n = 615)

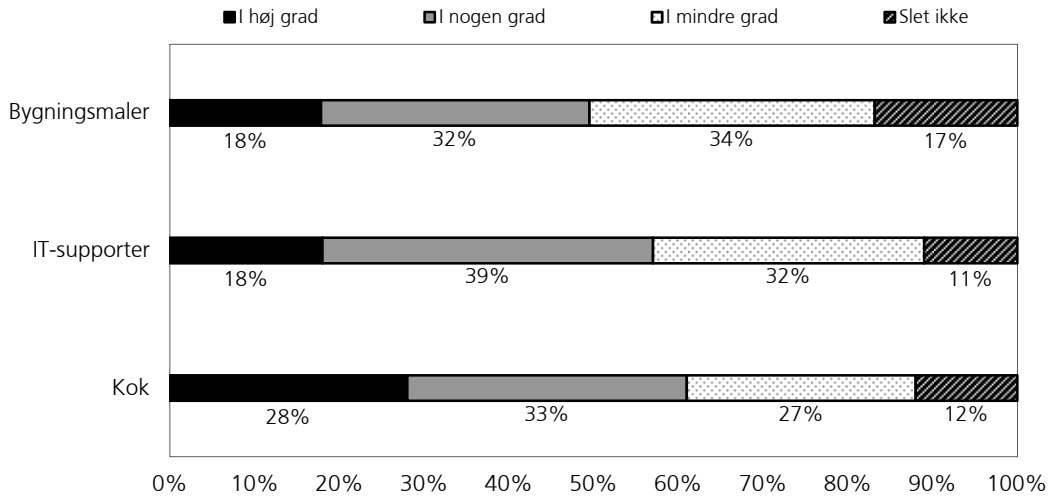

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder, EVA, 2012.

Over halvdelen af de oplæringsansvarlige (55 %) svarer, at de i høj grad eller i nogen grad har behov for yderligere viden om indholdet i skoleperioderne. 14 % svarer, at de ikke har behov for yderligere viden om indholdet i skoleperioderne.

Interviewene viser, at kendskabet til indholdet i skoleperioderne varierer meget i de forskellige praktikvirksomheder. Indholdet i skoleundervisningen fremgår af Elevplan, herunder både fagene i de forskellige skoleperioder og målene for fagene. Enkelte af de oplæringsansvarlige bemærker under interviewene, at de i Elevplan har orienteret sig om fagene og deres målpinde, men dette er ikke udbredt.

Desuden oplever nogle praktikvirksomheder, at de har behov for et redskab, der kan give dem et samlet overblik over indholdet i de forskellige skoleperioder – ikke et overblik, som det fremgår af Elevplan, hvor hvert fag er angivet med en række mål. En oplæringsansvarlig vurderer:

> *Det ville have været rart, hvis man havde fået information om, hvilke hovedforløb der er, og hvad der sker, når de er inde på skolen. Jeg ved ikke, hvad han* [eleven, red.] *skal lære, før han kommer ind på skolen, på forhånd. Jeg spørger ham, når han kommer tilbage fra skolen, men jeg ved det ikke fra skolen. Og det ville have været rart, hvis skolen fortalte om det. Så kunne vi bedre have fulgt op. Den kommunikation kunne godt være bedre.* (Oplæringsansvarlig, it-supporter).

Det er dog ikke alle oplæringsansvarlige, som umiddelbart synes, det er nødvendigt at kende til mål eller indhold i skoleperioderne. Nogle oplæringsansvarlige peger i interviewene på, at det kan være med til at sætte for faste rammer for, hvilke opgaver eleverne kan være med til at løse, når de er i praktikvirksomheden. Samtidig peger interviewene på, at det er nyttigt for praktikvirksomhederne at kende indholdet i skoleperioderne, også selvom de ikke selv efterspørger denne viden. Som et eksempel på dette vurderede en af de interviewede oplæringsansvarlige på it-supporteruddannelsen først under interviewet med EVA, at han ikke havde behov for viden om, hvad hans elev lærte på skolen. Men da han blev præsenteret for en oversigt over indholdet i de forskellige skoleperioder, så han muligheder for, at eleven kunne løse nye og andre typer af opgaver efter den kommende skoleperiode. Han afsluttede derfor interviewet med at udtrykke interesse for at få en oversigt over mål og rammer for skoleundervisningen, den rækkefølge, eleverne lærer de forskellige elementer i skoleundervisningen i, og hvordan skoleundervisningen er placeret i forhold til praktikperioderne.

Også blandt de interviewede elever udtrykker nogle et ønske om, at praktikvirksomhederne får et bedre kendskab til de mål og aktiviteter, der er placeret i skoleforløbene på uddannelsen. Eleverne lægger typisk særlig vægt på det, fordi de oplever, at det ellers kan blive deres eget ansvar at gøre praktikvirksomheden opmærksom på, at skolen forventer, at eleven deltager i specifikke aktiviteter for at understøtte sammenhængen med den kommende skoleperiode.

På denne baggrund kan man sige, at praktikvirksomhedernes behov for yderligere kendskab til indholdet i skoleperioderne primært handler om, at de skal forberede eleverne til undervisningen på skolen, og om, at praktikvirksomheden i højere grad kan inddrage elevernes faglige udvikling fra skoleundervisningen, når de er tilbage i praktikvirksomheden.

3.2.3 Nogle praktikvirksomheder bliver informeret af skolen om mål og rammer

Formelt set er der ikke noget krav om, at skole og praktikvirksomhed skal have en løbende kommunikation om, hvilke mål der gælder for de to dele af uddannelsen. I praksis viser interviewene, at nogle skoler gør et stort arbejde for at infomere praktikvirksomheder om de mål, der gælder. Skolerne gør det, fordi praktikvirksomhederne ønsker det, og fordi lærerne oplever et behov for at tale med praktikvirksomhederne om den samlede uddannelse, som elevernes praktikforløb er en del af.

Lærerne vurderer generelt i interviewene, at der er et behov for at klæde praktikvirksomhederne bedre på til at indtage rollen som oplæringsansvarlig for eleverne i praktikperioderne og til at varetage arbejdet med at skabe sammenhæng i uddannelsen for den enkelte elev. Det gælder lærere både på skoler, der gør en indsats for at informere praktikvirksomhederne om indholdet i uddannelsen, og på skoler, der ikke gør.

Interviewene med lærere viser, at mange ser et behov for at etablere en fælles viden om, hvilke mål der gælder for uddannelsen på tværs af forløbene i skolen og i praktikvirksomhederne. Nogle skoler inviterer derfor alle de praktikvirksomheder, som skolens elever uddannes i, til arrangementer på skolen, der har til formål at orientere om og drøfte de mål og rammer, der gælder for uddannelsen. Ved disse arrangementer er det typisk ikke kun de mål, der gælder for skoleundervisningen, men alle mål, dvs. også de mål, der gælder for praktikforløbene, der bliver drøftet.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere viser, at 18 af de 31 skoler, som udbyder de tre uddannelser, der indgår i evalueringen, holder arrangementer for praktikvirksomhederne om de faglige mål og rammer for uddannelsen, mens 13 ikke gør det.

Når uddannelseslederne bliver bedt om at vurdere i hvilken grad, praktikvirksomhederne deltager i disse arrangementer, svarer de ikke entydigt. Der er kun 3 som angiver, at praktikvirksomhederne deltager i høj grad, mens otte vurderer, at de gør det i nogen grad og 7 at de i mindre grad deltager.

Figur 8
I hvilken grad deltager praktikvirksomhederne i denne aktivitet? (N = 18)

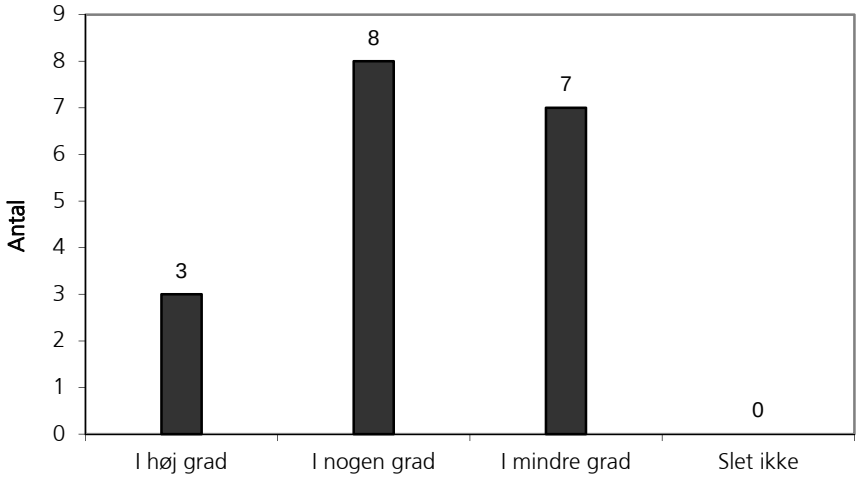

Note: Spørgsmålet er stillet til de respondenter, som har angivet, at skolen afholder fælles arrangementer om mål og rammer for uddannelsen.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere, EVA, 2012.

Ud over fællesarrangementerne om mål og rammer for uddannelsen holder skolerne fællesarrangementer for praktikvirksomhederne om de praktiske rammer for uddannelsen, fx brugen af Elevplan. Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere viser, at 15 af de 31 skoler holder sådanne arrangementer for praktikvirksomhederne. Ved denne type arrangementer vurderer størstedelen – 9 ud af 15 uddannelsesledere – at praktikvirksomhederne deltager i mindre grad.

Figur 9
I hvilken grad deltager praktikvirksomhederne i denne aktivitet? (N = 18)

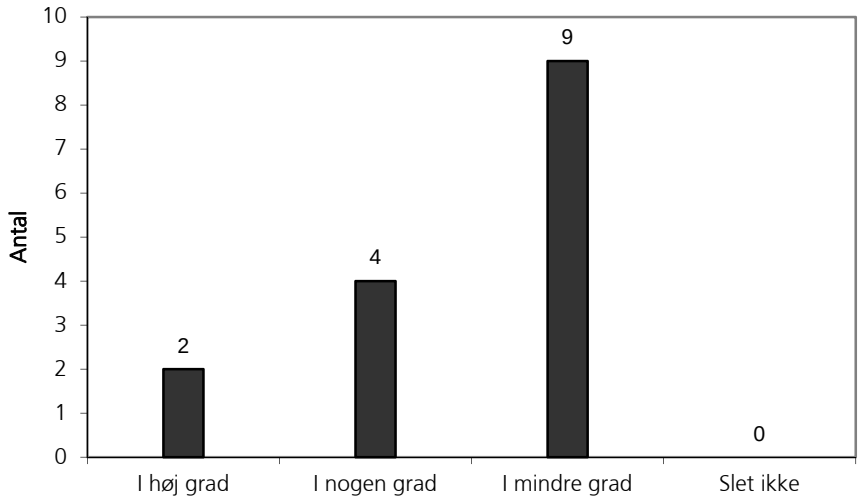

Note: Spørgsmålet er stillet til de respondenter, som har angivet, at skolen afholder fælles arrangementer for praktikvirksomhederne, hvor de praktiske rammer for uddannelsen præsenteres, fx brug af Elevplan.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere, EVA, 2012.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere peger på, at nogle skoler forsøger at opfylde praktikvirksomhedernes behov for viden. Dog er særligt fællesarrangementerne om de praktiske rammer præget af, at praktikvirksomhederne ofte kun i mindre grad deltager.

Interviewene med de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne og med lærere og praktikpladskonsulenter på skolerne nuancerer dette indtryk af en begrænset deltagelse til arrangementer af mere overordnet karakter, dvs. arrangementer, der handler om de praktiske rammer og om mål og indhold i uddannelsen. Lærerne fortæller, at det oftest er repræsentanter for de samme praktikvirksomheder, der møder op. De oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne fortæller, at når de har været til denne type arrangementer et par gange, holder de op med at komme, fordi de oplever ikke at få nye informationer. Interviewene med oplæringsansvarlige i praktikvirksomheder peger på, at ingen ønsker ekstra opgaver eller henvendelser fra skolen, hvis de ikke relaterer sig direkte til enkelte elever, som virksomheden har oplæringsansvar for. Sådanne overordnede arrangementer vil derfor ofte blive anset for at være aktiviteter uden et indhold og udbytte, der er tilstrækkeligt relevant for oplæringsansvaret overfor den enkelte elev.

Under interviewene peger de oplæringsansvarlige, der har deltaget i denne type arrangementer, på, at de efter et eller to møder kender indholdet af uddannelsen og derfor ikke har behov for fortsat at deltage. Dette beklager en del af de interviewede lærere og ledelser, da uddannelsesordningerne løbende justeres og skolerne blandt andet ønsker at informere praktikvirksomhederne om denne udvikling.

3.3 Praktikforløbenes sammenhæng med skoleundervisningen

I nogle praktikvirksomheder tilrettelægger de oplæringsansvarlige særlige opgaver, der direkte har til formål at forberede eleven på de faglige områder, som vedkommende vil møde i den kommende skoleperiode. Dette er særligt udbredt på kokkeuddannelsen. Nogle af de interviewede oplæringsansvarlige og nogle af de interviewede elever inden for kokkefaget fortæller, at de øver teori "hen over gryderne". En af de interviewede oplæringsansvarlige afsætter tid til at knytte elevernes aktiviteter i praktikperioderne til de efterfølgende skoleperioder:

> *Hver anden mandag i to timer træner de fx grundsovs, grundsupper osv., som de skal kunne, når de kommer på skole. Og hvis de har noget, de ikke forstår, så prøver vi at gennemgå det med dem, så de er bedre forberedt, den dag de kommer på skole, for vi ved, at de ellers ikke får læst inden skole.* (Oplæringsansvarlig, kok).

I andre praktikvirksomheder er der ikke fokus på, hvordan oplæringen i praktikvirksomheden understøtter sammenhængen med skoleperioderne. Blandt de seks interviewede oplæringsansvarlige i virksomheder på it-supporteruddannelsen er der ingen egentlig forberedelse af eleverne i praktikperioderne til de forskellige skoleperioder. Interviewene med lærerne på skolerne viser imidlertid, at lærerne har en forventning om, at eleverne øver sig yderligere i konkrete fagområder i de perioder, hvor de er i praktikvirksomheden. Hvis der ikke er mulighed for det i elevens praktikvirksomhed, forventer skolerne, at eleverne arbejder med det faglige område i deres fritid.

Interviewene med lærere på it-supporteruddannelsen viser, at det er forskelligt, hvor tydeligt skolen over for eleverne og praktikvirksomhederne italesætter dette behov for at arbejde med særlige områder uden for skoleperioden. En af de interviewede oplæringsansvarlige fortæller, at hverken elev eller praktikvirksomhed var bevidste om behovet for, at eleven øvede sig i et fagområde, som ikke umiddelbart indgik i de opgaver, virksomheden havde givet eleven. Dette medførte, at eleven ikke bestod sin svendeprøve. Efterfølgende gjorde skolen praktikvirksomheden opmærksom på behovet for, at eleven trænede det specifikke fagområde, for at vedkommende kunne bestå sin svendeprøve. Den oplæringsansvarlige i praktikvirksomheden kommenterer forløbet sådan:

Jeg kunne tænke mig en liste over, hvad han skal igennem. Skolen følger ikke op på, hvad vi kan tilbyde, og hvad de så skal gøre. Kun efter at han [eleven, red.] *er dumpet, har jeg snakket med læreren, og vi er blevet enige om, at der ikke var mere, vi kunne gøre. Kun med hensyn til serverinstallering fik han dog lov til at sætte vores testmiljø op. Og det var, efter at vi snakkede med skolen om, hvad det var, han skulle lære for at bestå.* (Oplæringsansvarlig, it-supporter).

Interviewene med lærerne på skolerne peger på, at de er bevidste om, at sådanne forventninger om, at eleven skal arbejde med udvalgte kompetencer i praktikvirksomheden, kan lægge et stort ansvar på den enkelte elev, da vedkommende skal sørge for at få de rigtige opgaver i praktikperioderne som forberedelse til skoleundervisningen. De oplever samtidig, at nogle elever ikke er i stand til at løfte denne opgave. Interviewene med lærerne peger på, at de praktikvirksomheder, der indgår i it-supporteruddannelsen, er relativt specialiserede. Derfor er der forskel på, hvilke erfaringer eleverne har med sig fra praktikvirksomheden – og dermed også på, hvilket behov den enkelte elev har for særlige opgaver, der kan understøtte sammenhængen med undervisningen i efterfølgende skoleperioder.

En af de besøgte skoler, som udbyder kokkeuddannelsen, fortæller en interviewet elev, at han på eget initiativ har udarbejdet et skema med 100 teoretiske spørgsmål til de elever, som efterfølgende er blevet ansat i den praktikvirksomhed, han selv var ansat i. Denne elev har arbejdet meget bevidst med at stille forberedelsesspørgsmål til andre elever, så de kunne være så velforberedte som muligt til de efterfølgende skoleperioder. Eleven fortæller, at han udarbejdede spørgsmålene, fordi han selv oplevede at være bagud rent fagligt, da han kom tilbage til en skoleperiode efter en praktikperiode. Det ønskede han ikke, at andre skulle opleve.

En anden elev fortæller, at han har forberedt sig til skoleperioderne med afsæt i en oversigt over navnene på de forskellige fag, der indgår i uddannelsen. Han har herudfra på eget initiativ talt med den oplæringsansvarlige i virksomheden om, hvilke opgaver han vurderede det ville være relevant at blive involveret i.

Samlet set giver materialet i evalueringen eksempler på, at flere elever selv tager initiativ til at arbejde med kompetencer, der kan understøtte sammenhængen mellem praktikforløbet og det kommende skoleforløb, men på meget forskellige grundlag. Der er samtidig stor forskel på eleverne i erhvervsuddannelserne og om de rustede til at bære dette ansvar. Når praktikvirksomhederne ikke kender skolens forventninger om at eleven arbejder med særlige kompetencer i en praktikperiode, risikerer eleverne, at de ikke når målene for uddannelsen.

Praktikvirksomheder modtager materiale, der skal understøtte sammenhængen
Evalueringen giver eksempler på, at nogle praktikvirksomheder modtager materiale, som skolen har udarbejdet, og som understreger virksomhedens oplæringsansvar og understøtter sammenhængen med skoleperioderne ved fx at tydeliggøre de mål, der gælder for uddannelsens skoleundervisning og praktikperioder. En skole har arbejdet med at øge praktikvirksomhedernes kendskab til målene for uddannelsen og indholdet i skoleperioderne ved at trykke en plakat, som praktikvirksomhederne opfordres til at hænge op et sted, hvor både de oplæringsansvarlige og eleverne dagligt ser den. Desuden har skolen udarbejdet en mappe med opgaver, som eleverne kan arbejde med i praktikperioderne, for at understøtte sammenhængen med undervisningen i de kommende skoleperioder. Interviewene viser, at eleverne og praktikvirksomhederne oplever disse tilbud som en god støtte, og eleverne fra den pågældende skole anvender materialet, når de er i praktikvirksomheden.

For at give et samlet overblik over mål, forventet faglig progression og forløbet på uddannelsen har en af de besøgte skoler udarbejdet en plakat, som alle skolens tilknyttede praktikvirksomheder bliver opfordret til at hænge op et synligt og hensigtsmæssigt sted i virksomheden. Plakaten indeholder en oversigt over indholdet i skoleperioderne, herunder de praktiske og teoretiske undervisningsmål, samt praktikmål og kompetencemål og en rettesnor for, på hvilket niveau eleverne forventes at kunne faget. Baggrunden for at udarbejde plakaten var, at lærerne og uddannelseslederen oplevede, at de oplæringsansvarlige og eleverne havde en begrænset forståelse af skoleperiodernes indhold på den samlede uddannelse. Tanken er, at både eleven, den oplæringsansvarlige og andre interesserede i praktikvirksomheden løbende skal kunne orientere sig ved hjælp af plakaten, og at den dermed kan være med til at understøtte en kommunikation i det daglige om de faglige mål i hhv. skole- og praktikperioderne.

Figur 10
Udsnit af plakat fra Kold Kollege med oversigt over kokkeuddannelsen

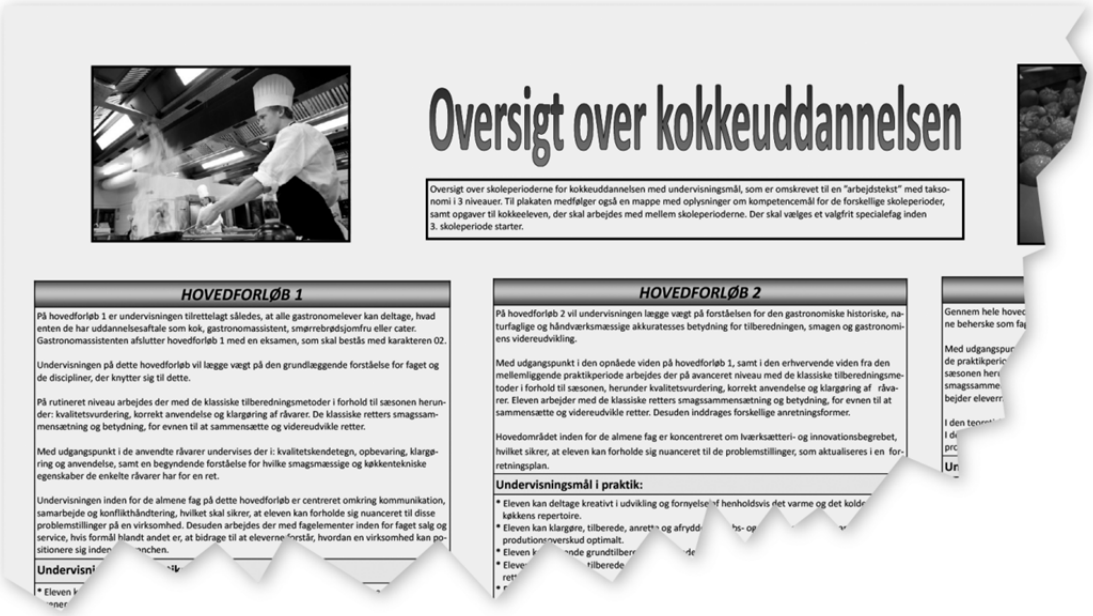

Kilde: Udleveret af Kold College

Både praktikvirksomheder og elever fremhæver under interviewene, at det er en fordel, at målene for uddannelsen er så lettilgængelige, som de er på plakaten, og at plakaten giver anledning til at tale om elevens uddannelsesforløb. En oplæringsansvarlig fortæller, at når en elev har spørgsmål om sin uddannelse, kigger de gerne sammen på plakaten og taler om det. En anden oplæringsansvarlig bemærker, at plakaten har gjort det nemmere at støtte elevernes læring i praktikvirksomheden, så de er forberedte på de enkelte skoleperioder. En tredje oplæringsansvarlig vurderer sit kendskab til indholdet i skoleperioderne før udarbejdelsen af plakaten i forhold til efter på denne måde:

> *Nej, der havde vi ikke overblikket, men vidste fra vores egne skoleophold, hvad de skulle, og eleverne kom hjem og fortalte, hvad der var lavet om. Men det var tit først, når de kom hjem fra skoleopholdet, vi hørte, hvad de fx ikke skulle mere.* (Oplæringsansvarlig, kok).

Skolens lærere vurderer, at alle tilknyttede praktikvirksomheder har hængt plakaten op – og dette bekræftes også af interview med elever og oplæringsansvarlige. Eleverne udtrykker tilfredshed med, at plakaten har givet anledning til løbende at tale om uddannelsens indhold med den oplæringsansvarlige i praktikvirksomheden. Interviewene med både lærere, elever og oplæringsansvarlige i praktikvirksomheder peger på, at plakaten kan være med til at skabe overblik over forløb og indhold i uddannelsen hos både den oplæringsansvarlige og den enkelte elev.

Plakaten er et eksempel på et redskab, der kan være med til at understøtte kendskabet til mål og rammer for uddannelsen og kommunikationen mellem elev og praktikvirksomhed om, hvordan skoleundervisning og praktikforløb hænger sammen. Plakaten er ikke knyttet til konkrete administrative opgaver som fx udfyldelse af praktikerklæringer, men fungerer i praksis snarere som et tilbud til elever, oplæringsansvarlige og andre i praktikvirksomhederne, uden at det kræver forberedelse, fx at man skal tænde for en computer eller finde materiale frem.

Der er eksempler fra andre skoler og uddannelser på, at lærere tilbyder eleverne ekstra opgaver, som de kan arbejde med i praktikperioderne for at være forberedte til den kommende skoleperiode. På en af de skoler, der udleverer opgaver til eleverne, fortæller en af lærerne, at opgaverne kun bliver udleveret, hvis eleverne selv beder om det. Interviewene med elever på denne skole viser, at de oplever et behov for at binde skole- og praktikperioderne bedre sammen ved fx at arbejde med skoleopgaver under praktikperioderne. De har imidlertid ikke haft mulighed for dette, fordi de ikke på eget initiativ har bedt om opgaver. Dette eksempel viser, at lærerne kan have nogle forventninger til, at eleverne selv tager ansvar for at få det rette indhold i deres uddannelse, samtidig med at ikke alle elever er i stand til at løfte dette ansvar.

3.4 Sammenfatning og vurdering

Kapitlet beskriver praktikvirksomhedernes bestræbelser på at skabe et aktivt samspil med skolen. Praktikvirksomhedernes formelle opgave består i, at de skal udfylde en praktikerklæring ved afslutningen af en praktikperiode. Kapitlet viser, at praktikvirksomhederne efterspørger viden om mål og rammer for uddannelsen, og at skolerne på forskellig vis forsøger at imødekomme denne efterspørgsel. Kapitlet viser desuden, at der er behov for, at skolerne kommunikerer tydeligere med praktikvirksomhederne om skolens forventninger til, at eleverne arbejder med særlige faglige områder i praktikperioderne. Ikke alle praktikvirksomheder kender til sådanne forventninger.

Praktikerklæringerne skal være meningsfulde for virksomhederne

Der er stor forskel på, hvordan de faglige udvalg for de forskellige uddannelser har valgt at udforme praktikerklæringerne. Praktikvirksomhederne finder den type erklæringer, der rummer en egentlig mulighed for, at elev og oplæringsansvarlig angiver elevens faglige niveau inden for

praktikforløbenes forskellige fagområder, mere meningsfulde end erklæringer, som ikke indeholder denne mulighed, og hvor uddannelsens faglige områder ikke kan bedømmes særskilt.

Nogle praktikvirksomheder bruger udfyldelsen af praktikerklæringerne som en anledning til en samtale mellem eleven og den oplæringsansvarlige om elevens faglige udvikling i praktikperioderne. Der er også eksempler på, at praktikerklæringen fungerer som virksomhedernes huskeseddel i forhold til de faglige områder, eleven skal igennem i praktikperioderne.

Det er dog ofte uklart for de interviewede oplæringsansvarlige på tværs af de tre uddannelser, hvordan skolerne anvender praktikerklæringerne. Nogle virksomheder opfatter praktikerklæringerne som en rent administrativ procedure, som nogle netop af den grund fravælger.

Virksomhederne efterspørger viden om mål og rammer for uddannelsen
Praktikvirksomhedernes viden om de mål og rammer, der gælder for uddannelserne, kommer formelt fra de faglige udvalg, der godkender praktikvirksomhederne. Desuden bliver nogle praktikvirksomheder informeret gennem arrangementer, som skolerne holder med dette formål.

Det er imidlertid ofte de samme få praktikvirksomheder, der deltager i denne type generelle arrangementer og informationsaktiviteter. På trods af dette efterspørger praktikvirksomhederne mere viden om, hvilke mål der gælder for uddannelserne, herunder hvilke mål der gælder for hhv. praktikperioderne og skoleundervisningen. Det er ifølge rammerne for uddannelserne hensigten, at Elevplan skal opfylde behovet for at formidle viden mellem skoler og praktikvirksomheder, men Elevplan er generelt ikke slået tilstrækkeligt igennem i praktikvirksomhederne. Derfor har en række skoler valgt at udvikle deres eget, ofte papirbaserede, materiale, for at opfylde det behov, skolerne oplever, der er blandt praktikvirksomhederne. Nogle skoler har ikke udarbejdet ekstra materiale og giver samtidig udtryk for, at Elevplan bruges i begrænset omfang. Disse skoler begrunder dette fravalg af ekstra information til praktikvirksomhederne med, at det i princippet ikke er deres opgave, men de faglige udvalgs.

Evalueringen giver eksempler på, at skolernes eget ekstra materiale til praktikvirksomhederne kan medvirke til at informere om mål og rammer for uddannelsen og indholdet i skoleperioderne. Det kan desuden understøtte elevernes samtale med praktikvirksomheden om uddannelsesforløbet og om, hvilken samlet helhed aktiviteterne i praktikperioderne indgår i. Det er dog vigtigt, at materialet i form af fx plakater og pjecer er overskueligt for både virksomheder og elever. Desuden er det vigtigt, at materialet lægger op til at drøfte, hvordan eleven bedst muligt når de mål, der gælder for uddannelsen, herunder om der er behov for, at skolen tilrettelægger særlige læringsaktiviteter, som den enkelte praktikvirksomhed ikke har mulighed for at gennemføre i de givne praktikperioder.

Praktikopgavernes sammenhæng med skoleundervisningen
Kapitlet viser, at nogle skoler forventer, at eleverne arbejder med at udvikle særlige kompetencer, mens de er i praktik. Nogle skoler informerer praktikvirksomhederne om dette, mens andre ikke oplyser praktikvirksomhederne om disse forventninger. I nogle tilfælde kan den manglende forventningsafstemning betyde, at nogle elever ikke når alle de mål, der gælder for uddannelsen.

Det er derfor vigtigt, at praktikvirksomhederne kender til skolens forventninger. Fx er det vigtigt, at skolen informerer praktikvirksomhederne, hvis der er forventninger om, at eleverne arbejder med særlige kompetencer, sådan som det eksempelvis er tilfældet med it-supporteruddannelsen. Praktikvirksomhederne kan desuden få større viden ved selv at tage initiativ til samtaler med eleverne om, hvad de har lært i skoleperioden, så denne viden kan blive bragt i spil og øvet i praksis. Sådanne tiltag kan være med til at støtte eleverne i overgangene mellem praktik og skole og sikre, at eleverne ikke pålægges for stort et ansvar for at skabe den sammenhæng, skolen forventer, og som der lægges op til i rammerne for de enkelte uddannelser.

4 Skolernes understøttelse af sammenhængen med praktikforløb

Rammerne for erhvervsuddannelserne fastsætter, at skoleundervisningen i hovedforløbene skal tilrettelægges, så fag og praktikforløb gennemføres i en helhedsorienteret tilrettelæggelse, der kombinerer teori og praktiske øvelser.

Dette kapitel belyser skolernes arbejde med at understøtte sammenhængen mellem skoleundervisningen og elevernes praktikforløb. Kapitlet belyser det arbejde, der er formelt fastsat af loven, samt de aktiviteter, som nogle skoler iværksætter for yderligere at understøtte sammenhængen.

4.1 Skolens opfølgning på elevernes læring i praktikperioderne

Formelt skal skolerne indhente viden om elevernes læring i praktikperioderne gennem praktikerklæringer, som praktikvirksomhederne udfylder og indsender til skolen, når en praktikperiode er slut. Skolerne kan bruge praktikerklæringerne til at opnå viden om elevernes faglige udvikling i praktikperioderne som udgangspunkt for at tilrettelægge undervisning, men også som input til at justere elevernes uddannelsesplaner.

4.1.1 Skolens brug af praktikerklæringen

For at skolen kan varetage sin initiativpligt med hensyn til at revidere elevernes uddannelsesplan, forudsættes det, at elevens faglige udvikling i praktikperioderne er kendt af skolen. Til det formål skal praktikvirksomhederne indsende en praktikerklæring, der viser elevernes faglige niveau efter hvert praktikforløb. Som det fremgår af kapitel 3, er der stor forskel på, hvordan erklæringerne er udformet, og i hvilken grad praktikvirksomhederne udfylder erklæringerne. Disse forskelle er blandt andet medvirkende til, at de interviewede lærere anvender praktikerklæringerne meget forskelligt.

Interview med både lærere og elever peger på, at nogle skoler systematisk samler op på, hvad eleverne har arbejdet med og lært i deres praktikperioder, mens andre har en mindre systematisk praksis for at følge op på elevernes faglige udbytte af praktikperioderne.

På nogle af de besøgte skoler følger lærerne op på elevernes læring i praktikvirksomheden ved at sikre, at elevernes praktikerklæringer bliver sendt ind til skolen, blandt andet påminder de praktikvirksomheder, der ikke har indsendt erklæringerne. Det gør de for at kunne følge op på, hvad eleven har fået ud af en afsluttet praktikperiode. En lærer på kokkeuddannelsen fortæller, hvordan erklæringen bliver brugt, allerede inden eleverne kommer på skolen efter en praktikperiode:

> […] *hvis praktikerklæringen viser, at noget måske er under niveau, så tager vi, allerede inden de* [eleverne, red.] *kommer på skolen, en samtale med mester om, hvorvidt eleven er klar til at komme her på hovedforløbet, fordi der er nogle ting, der endnu ikke er opnået.* (Lærer, kok).

Dette er et eksempel på en skole, der anvender praktikerklæringer til at samle op på elevens faglige udvikling og til at vurdere, hvilke konsekvenser denne bør have for elevens uddannelsesplan. At erklæringen kan anvendes på denne måde, hænger ifølge den interviewede lærer sammen med, at den oplæringsansvarlige skal angive, hvilket fagligt niveau eleven har nået inden for de enkelte områder. Dette er det eneste eksempel på systematisk opfølgningspraksis, som er afdækket blandt kokkeskolerne i denne evaluering.

På bygningsmaleruddannelsen gør elevernes logbog det ud for praktikerklæringen. Under interviewene fortæller nogle lærere, at de anvender logbogen som grundlag for at følge op på elevens uddannelsesplan ved fx at tilrettelægge undervisningen i skoleforløbene på baggrund af den viden, de får gennem logbogen. Logbogen kan bruges til dette, fordi den ifølge lærerne giver et billede af, hvilket niveau både praktikvirksomhed og elev vurderer, at eleven har inden for de forskellige fagområder.

Praktikerklæringerne, som de er udformet på it-supporteruddannelsen, hvor praktikvirksomheden ikke afkrydser elevens niveau, men i stedet angiver, om eleven har arbejdet ofte eller sjældent inden for et meget bredt fagområde, kan ikke anvendes på samme måde af skolen som de andre erklæringer. Det kan de ikke, fordi det er uklart hvad eleven har arbejdet med og hvilket fagligt niveau han/hun har opnået. Når skolen ikke kan anvende praktikerklæringerne i det konkrete arbejde med at følge op på elevens faglige niveau efter en praktikperiode, er der ikke et lige så stort behov blandt lærerne for at få praktikerklæringen indsendt fra elevernes praktikvirksomheder. Blandt de interviewede lærere på it-supporteruddannelsen var der ingen, der modtog det faglige udvalgs praktikerklæringer fra elevernes praktikvirksomheder.

En af de besøgte skoler, som udbyder it-supporteruddannelsen, har imidlertid i samarbejde med det lokale uddannelsesudvalg udviklet et alternativt redskab til at samle op på elevernes læring i praktikperioderne. Den lokalt udviklede praktikerklæring minder i opbygning og struktur om bygningsmaleruddannelsens logbog. Samtidig rummer den en beskrivelse af indholdet i de forskellige skoleperioder, der er placeret mellem praktikperioderne. På skolen vurderer lærerne, at det lokale redskab kan gøre opsamlingen på elevernes læring i praktikperioderne mere meningsfuld, fordi praktikerklæringen tager udgangspunkt i nogle mere præcist angivne faglige områder, end det fremgår af den officielle praktikerklæring, og fordi den lægger op til en vurdering af elevens faglige niveau. Dog er praktikerklæringen så ny, at lærerne endnu ikke havde konkrete erfaringer med at anvende den, da interviewene fandt sted.

4.1.2 Opfølgning ved samtale og observation

Mange af de interviewede lærere fortæller, at de supplerer eller erstatter informationen fra praktikerklæringerne med samtale med og observation af eleverne, når de er på skolen efter en praktikperiode. Dette gør de, fordi praktikvirksomhederne indsender praktikerklæringer til skolerne i så varierende grad, og fordi erklæringernes værdi som information om elevernes faglige udvikling og niveau i praktikperioderne på nogle uddannelser er begrænset.

På en af de besøgte skoler, som udbyder it-supporteruddannelsen, har den enkelte lærer hidtil løbende og uformelt haft en samtale med eleverne om deres læring som opfølgning på elevernes praktikperioder. Læreren fortæller, at denne form for opfølgning har været velfungerende i mange år, fordi elevvolumen ikke har været særlig stor og der dermed har været mulighed for at tale med alle eleverne, når muligheden bød sig. Læreren oplevede, at fordelen ved denne måde at samle op på var, at han fik et rigtig godt kendskab til eleverne gennem en åben samtale, hvor de kunne fortælle om både faglige, sociale og personlige emner, når de havde behov for det.

Den samme lærer fortæller, at en så uformel praksis kun var mulig, da der ikke var særlig mange elever på hvert hold. Nu er elevvolumen øget, og der er behov for at systematisere og planlægge samtalerne på en anden måde for at sikre, at der bliver fulgt tilstrækkeligt op på alle elevernes læring i praktikperioderne. Det betyder, at samtaleformen bliver mere formel og mindre personlig, men at denne ulempe bliver opvejet af de fordele, der er, ved at sikre sig, at man har en samtale med alle elever om, hvordan det er gået i praktikperioden, selvom der er mange elever på hvert hold.

På en af de besøgte skoler, der udbyder bygningsmaleruddannelsen, har de interviewede lærere en oplevelse af, at logbogen ikke i tilstrækkelig grad opfylder behovet for at videregive information om elevens læring i praktikvirksomheden til lærerne på skolen. Her mener den interviewede lærer, at logbogen først og fremmest er et værktøj for eleverne og de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne – ikke et værktøj, der er rettet mod tilrettelæggelse af undervisningen i skole-

perioderne. Denne lærer observerer elevernes kompetencer, når de arbejder på skolen, og bedømmer på denne baggrund elevernes faglige niveau. Hun fortæller:

> *Jeg behøver ikke logbogen. Jeg ser deres* [elevernes, red.] *faglige niveau i båsene. Den* [logbogen, red.] *er lavet til mestrene, men de bruger den ikke. Jeg har kendskab til deres faglige niveau fra den daglige snak. Eleverne ved selv, hvad der er meningen med praktikken – det ved de nok fra logbogen.* (Lærer, bygningsmaler).

Samlet peger interviewene på, at praktikerklæringerne kan bidrage til at videregive information om elevens faglige niveau og progression i praktikforløbet til skolen. Men dette gælder kun for de erklæringer, der er udformet, så elevens faglige niveau fremgår af dem, og så man kan følge elevens faglige udvikling i løbet af de forskellige praktikperioder. Desuden viser lærernes praksis, at uanset hvilken udformning praktikerklæringerne har, kan de ofte ikke stå alene. Der er i nogle læreres øjne behov for en mundtlig opfølgning med eleverne om deres læring i praktikvirksomheden, når de kommer tilbage på skolen. Disse samtaler kan være mere eller mindre systematiserede – og lærerens erfaringer viser, at jo flere elever, der er på det enkelte hold, jo større behov er der for at systematisere og fastlægge procedurer for samtaler med eleverne for at sikre, at de alle bliver gennemført.

4.2 Eleverne medbringer opgaver fra praktikvirksomheden

En måde, hvorpå elevernes praktikerfaringer og læring kan blive inddraget direkte i skoleundervisningen, er at lade eleverne løse opgaver, der knytter sig til konkrete erfaringer fra den seneste praktikperiode.

På én af de tre uddannelser – bygningsmaleruddannelsen – er der i uddannelsesordningen et krav om, at eleverne skal løse opgaver i skoleundervisningen, der tager udgangspunkt i konkrete opgaver fra praktikvirksomheden – en såkaldt praktikumopgave. De to andre uddannelser har ingen særlige regler om eller rammer for dette. Her er det op til den enkelte skole og den enkelte lærer at inddrage elevens praktikerfaringer i skoleundervisningen.

4.2.1 Praktikumopgaven bygger bro mellem skole og praktik

På bygningsmaleruddannelsen skal eleverne i løbet af skoleperioderne arbejde med to opgaver, der tager udgangspunkt i et konkret arbejde, som hver elev har udført i praktikvirksomheden. Det går igen i interviewene med lærere på bygningsmaleruddannelsen, at praktikum er med til at understøtte, at skoleundervisningen tager afsæt i den læring, hver elev har med sig fra praktikvirksomheden. Som sidegevinst oplever nogle af de interviewede skoler og elever, at praktikvirksomhederne gennem praktikum bliver knyttet tættere til skoleperioderne og deres indhold. En lærer på bygningsmaleruddannelsen vurderer praktikum på denne måde:

Det er godt med praktikum, som er med til at sikre sammenhæng mellem praktik og skole. Eleverne har nu [efter indførelsen af praktikum, red.] *en anden tilgang til skolen end før. De vil rigtig gerne komme på skolen og lære noget nyt. De synes, det er spændende. De møder heller ikke fordommene, som de gjorde før, om, at skolen ikke kunne bruges til noget. Og mester bruger skolen på en anden måde*. (Lærer, bygningsmaler).

Kravet om, at eleverne skal løse en opgave med udgangspunkt i aktiviteter, de har deltaget i i deres praktikvirksomhed, giver dog ikke automatisk de positive effekter, som denne lærer peger på. Interviewene med lærere og oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne viser, at skolen skal informere elevernes praktikvirksomheder tydeligt om opgaven og i det hele taget være i løbende kontakt med praktikvirksomhederne om elevernes arbejde i praktikumprojekterne. Det er vigtigt, at både elev og praktikvirksomhed ved, hvorfor eleverne skal have eksempler på arbejdsopgaver fra praktikperioderne med til skolen, som kan danne grundlag for en praktikumopgave (fx fotos, opmålinger, arbejdstegninger og lignende). Denne information har for to af de tre skolers vedkommende haft form af både en skriftlig og en mundtlig kommunikation med praktikvirksomhederne om praktikum. Interviewene med de oplæringsansvarlige på disse to skoler viser, at den løbende og målrettede kommunikation har bidraget til, at praktikvirksomhederne kender til formålet med praktikumopgaver og oplever dem som værdifulde elementer i elevernes uddannelse.

På en af de besøgte skoler, som udbyder bygningsmaleruddannelsen, var informationen til praktikvirksomhederne om praktikumopgaverne udelukkende skriftlig uden en mundtlig opfølgning. På denne skole oplever lærerne, at rigtig mange elever ikke medbringer materiale fra praktikvirksomheden til praktikumopgaven. Samtidig fortæller en oplæringsansvarlig i en praktikvirksomhed med en elev fra denne skole om baggrunden for, at eleverne i praktikvirksomheden ikke, i de første år, praktikum eksisterede, fik en opgave med til skoleforløbet:

Vi fik startet lidt forkert på praktikum. I starten savnede vi kommunikation med skolen – der var ingen kommunikation mellem os og skolen. Vi fik en A4-skrivelse pr. post om, at nu indførte man det her. Men for tre måneder siden fik vi vores administrative medarbejder i vores butik. Hun har fået ansvaret for at følge op på praktikum. De elever, vi har nu, har valgt praktikum. […] Inden for de sidste tre måneder har vi haft lidt dialog med skolen, men det er vores administrative medarbejder og ikke en maleruddannet. (…) Når jeg kigger på al den tid, vores administrative medarbejder bruger på at ringe til skolen og blive sendt rundt, så er der bare behov for bedre styring af det. (Oplæringsansvarlig, bygningsmaler).

Citatet viser, hvad det betyder, at skolen tilrettelægger processen omkring praktikum, så kommunikationen med praktikvirksomheder om opgaven er veltilrettelagt. En uddannelsesleder på en

anden bygningsmalerskole, hvor stort set alle elever medbringer opgaver fra praktikvirksomheden, beskriver fordelene og ulemperne ved praktikum på denne måde:

> *Det er en vældig god ide, fordi lærlingen får arbejdet fra virksomheden ind i skolen. De kan få svar på en masse spørgsmål, som mesteren ikke har tid til at forklare ude i virksomheden. De kan få nogle svar på, hvorfor de gør, som de gør. Ideen er god, men det praktiske er en udfordring. Mestrene synes, det er en belastning, og de hjælper ikke altid eleverne med det.* (Uddannelsesleder, bygningsmaler).

På de skoler med uddannelsen til bygningsmaler, hvor kommunikationen med praktikvirksomhederne er organiseret, så praktikvirksomhederne har én tydelig kommunikationsvej fx én kontaktperson, oplever elever og lærere, at praktikum er med til at styrke sammenhængen mellem praktikforløb og skoleundervisning. Der, hvor kommunikationen med praktikvirksomhederne er mangelfuld, og hvor eleverne ikke får egentlige opgaver med fra deres arbejde i praktikvirksomheden, er praktikum i mindre grad med til at styrke denne sammenhæng.

4.2.2 Andre opgaver med udgangspunkt i praktikvirksomheden

Besøgene på de ni skoler viste, at også andre skoler end bygningsmalerskolerne beder eleverne om at medbringe materiale fra praktikvirksomheden, når de begynder på et nyt skoleforløb. Også selvom der ikke findes et konkret krav om, at skoleundervisningen skal rumme et sådant element.

På en af de besøgte skoler, som udbyder kokkeuddannelsen, beder lærerne eleverne om at udarbejde et oplæg for de andre elever på holdet om den mest populære ret på menukortet i deres praktikvirksomhed. Det betyder, at mens eleverne er i praktikvirksomheden, skal de indhente viden om den pågældende ret, hvad angår fremstilling, den gastronomiske tradition, som retten repræsenterer, og baggrunden for, at den er populær. Formålet med at stille eleverne denne opgave er blandt andet at inddrage de meget forskellige erfaringer fra praktikvirksomhederne og på den måde synliggøre over for eleverne, hvilke typer af praktikvirksomheder der findes inden for deres felt, og hvilken forskelligartet praksis eleverne har mulighed for at beskæftige sig med, når de har afsluttet deres uddannelse.

I det hele taget fortæller kokkeeleverne, at de anvender skoleperioderne til at dele deres forskellige erfaringer fra praktikvirksomhederne med hinanden, lære af hinanden og få ny inspiration. En elev fortæller om udvekslingen af erfaringer og læring fra praktikvirksomheden:

> *Jeg synes, man lærer af hinanden. Vi fungerer godt i klassen, og der er ikke nogen, der tror, de er bedre, fordi de kommer fra et finere sted. Det er selvfølgelig ikke sikkert, at man kommer til at bruge det, men det er sjovt at se nogle andre ting. På arbejdspladsen ser*

man de samme ting, medmindre der kommer en ny kok. Her ser du 13 forskellige måder at gøre det på, og det er sjovt. (Elev, kok).

Desuden fortæller lærerne på denne skole, at opgaven om den mest populære ret i praktikvirksomheden giver dem et indblik i, hvilke typer af opgaver eleverne løser i deres praktikvirksomhed, og i elevernes faglige udbytte af praktikperioderne. Lærerne beskriver, at elevernes opgave om praktikvirksomheden er en del af det samlede grundlag for løbende at tale med eleverne om, hvad de har behov for at træne yderligere og lægge vægt på i uddannelsesforløbet. Eleverne på skolen gav under interviewene udtryk for, at de oplever at skoleundervisning og praktikforløb hænger sammen, fordi lærerne følger den enkeltes faglige udvikling tæt – også når det gælder praktikperioderne. De siger blandt andet, at de oplever, at lærerne har fokus på, hvad de kan og har lært, snarere end på, hvilken praktikvirksomhed de er ansat i – og at dette er med til at skabe en sammenhæng mellem skoleundervisning og praktikforløb.

Samlet viser materialet, at det er en god ide, at eleverne tager opgaver fra praktikvirksomheden med på skolen. Det kan give eleverne mulighed for at stille opfølgende spørgsmål, arbejde videre med udvalgte kompetencer og inddrage læringen fra praktikforløbene i skoleundervisningen.

4.3 Skolen understøtter sammenhængen med praktikperioderne

Der er ikke nogen faste rammer for, hvordan skoleundervisningen skal forberede eleven til praktikperioderne. Nogle skoler har valgt at informere eleverne om, hvilke mål der gælder for praktikforløbet. Interviewene peger på, at der er stor forskel på, hvordan skolerne arbejder med at klæde eleverne på til at kunne tale med praktikvirksomheden om, hvad de skal lære i deres uddannelsesforløb.

4.3.1 Præsentation af praktikmål og målpinde for eleverne

På enkelte af de besøgte skoler fortæller lærerne, at de løbende introducerer de mål og det undervisningsindhold, som eleverne vil komme til at gennemgå i den efterfølgende skoleperiode. Dette gør de for at give eleverne mulighed for, mens de er i praktik, at arbejde med opgaver, der understøtter sammenhængen med den efterfølgende skoleperiode. På denne baggrund kan eleverne bede om opgaver i praktikvirksomheden, der relaterer sig til de mål og det indhold, de kommer til at møde i den følgende skoleperiode – eller de kan på anden måde forberede sig praktisk på den kommende skoleperiode.

Under interviewene fortæller nogle lærere også, at de præsenterer eleverne for de mål, der gælder for praktikperioderne. Men typisk er det ikke et område, lærerne vurderer hører til deres opgave som undervisere.

Interviewene med eleverne peger på, at eleverne gerne havde set, at de var blevet klædt bedre på af skolen til praktikperioderne. De vil gerne vide mere om, hvad de skal lære i praktiktiden, og hvad de kan forvente af deres praktikvirksomhed. De efterspørger denne viden for at kunne tale med den oplæringsansvarlige i deres praktikvirksomhed om de opgaver, de løser, og hvad de lærer af det. Desuden udtrykker eleverne ønske om at kende de mål, der gælder for den kommende skoleperiode, inden de begynder en ny praktikperiode.

EVA spørger en elev, der giver udtryk for, at han gerne ville have vidst, hvad han kunne forvente af den følgende skoleperiode inden praktikperioden, hvad han ville have gjort, hvis han i løbet af den første skoleperiode på hovedforløbet havde fået at vide, hvad han skulle i løbet af den anden skoleperiode på hovedforløbet. Eleven svarer sådan:

> *Så kunne jeg have haft mulighed for at forberede mig. Læse, snakke med mester og svendene om, hvad de har af inputs osv., så var man lidt bedre rustet og sad ikke bare som et stort spørgsmålstegn, når man kom tilbage på skolen. Det havde været meget rart.* (Elev, bygningsmaler).

Skolernes erfaringer peger på, at der er en udfordring for lærerne at følge op og forberede eleverne på deres praktikperioder, fordi eleverne er i forskellige praktikvirksomheder. Denne udfordring betyder, at der nogle steder er en løbende kommunikation mellem skoler og praktikvirksomheder, mens det andre steder i højere grad er op til eleven selv at viderebringe viden og erfaring fra den ene arena til den anden.

Interview med lærere og uddannelsesledere peger på, at de uddannelser, der retter sig mod et meget differentieret arbejdsmarked, har nogle særlige udfordringer med hensyn til at forberede eleverne på deres praktikforløb og knytte skole og praktikforløb sammen, fx ved at eleverne kan forberede sig på praktikforløbene i skoleperioderne og inddrage praktikerfaringerne i skoleundervisningen. En uddannelsesleder på it-supporteruddannelsen skitserer problemstillingen:

> *Vi har uddannelsesordningen, som vi skal forholde os til. Vi kan synes, hvad vi vil, og vi ville jo gerne give hver enkelt elev lige nøjagtig det med, han ønskede sig. Der er så meget ulmen i dem alle sammen, og de vil gerne komme hjem til virksomheden alle sammen og sige, at nu har de lært lige præcis det, de bruger derude i virksomheden, men det kan ikke lade sig gøre med dem alle sammen. For os er det vigtigt at give dem den teoretiske ballast med, der ligger i uddannelsesordningen.* (Uddannelsesleder, it-supporter).

Et meget differentieret arbejdsmarked betyder, at elevernes praktikvirksomheder kan have meget forskellige opgaver og også meget forskelligt indhold i praktikforløbene. Derfor ser det ud til, at den rolle, skoleundervisningen spiller på sådanne uddannelser med hensyn til at forberede ele-

verne til praktikforløb, i høj grad handler om, at eleverne skal afklare, hvad de gerne vil bruge deres uddannelse til.

4.4 Kommunikation mellem skole og praktikvirksomhed om elever

Elevplan er en formel platform for kommunikation om elevens faglige udvikling og uddannelsesplan. Som kapitel 3 peger på, er der praktikvirksomheder, der ikke anvender platformen. De følgende afsnit viser, at skolerne ofte ikke kan anvende Elevplan som et redskab til gensidig udveksling af viden med praktikvirksomhederne og eleverne om elevernes faglige udvikling. Flere steder bliver skolernes information via Elevplan desuden suppleret med mundtlig kommunikation med praktikvirksomhederne.

4.4.1 Skolernes brug af Elevplan til at kommunikere med praktikvirksomheder

Alle skoler fortæller, at de anvender Elevplan til at opdatere information om elevernes uddannelse, fx deres karakterer, valg af specialefag, fravær fra undervisningen på skolen og lignende. Det er i Elevplan, elevens uddannelsesplan bliver justeret. Men det er ikke udbredt, at skolerne informerer særskilt om elevernes faglige udvikling eller påpeger evt. behov for opmærksomhed om udvalgte fagområder, særligt gode kompetencer eller lignende i Elevplan. Selvom det er information, praktikvirksomhederne kan have glæde af, skriver lærerne typisk ikke denne information i Elevplan. Det hænger ifølge de interviewede lærere sammen med, at mange praktikvirksomheder ikke benytter Elevplan aktivt.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere viser, at stort set alle skoler har kontakt med praktikvirksomhederne igennem Elevplan. 27 uddannelsesledere svarer, at de har skriftlig kontakt med alle praktikvirksomheder om elevernes faglige udvikling gennem Elevplan, logbog eller lignende, mens 4 uddannelsesledere svarer, at de ikke har en sådan kontakt.

De interviewede lærere og oplæringsansvarlige peger imidlertid på, at Elevplan hovedsageligt fungerer som et afkrydsningsværktøj, hvor elevernes karakterer og fravær fra skoleundervisningen bliver noteret. Lærerne oplever heller ikke, at den kommunikation, der finder sted gennem Elevplan, er afgørende som opfølgning på elevernes læring i praktikperioderne. Lærerne vurderer, at hvis der skal ske egentlige justeringer i uddannelsesplanen som følge af elevens faglige udbytte, er der behov for en mere målrettet kontakt med praktikvirksomheden. Dette kan ses af uddannelsesledernes svar på, i hvilken grad praktikvirksomhederne deltager i den skriftlige kommunikation om elevens faglige udvikling.

Figur 11
I hvilken grad deltager praktikvirksomhederne i denne aktivitet? (N = 27)

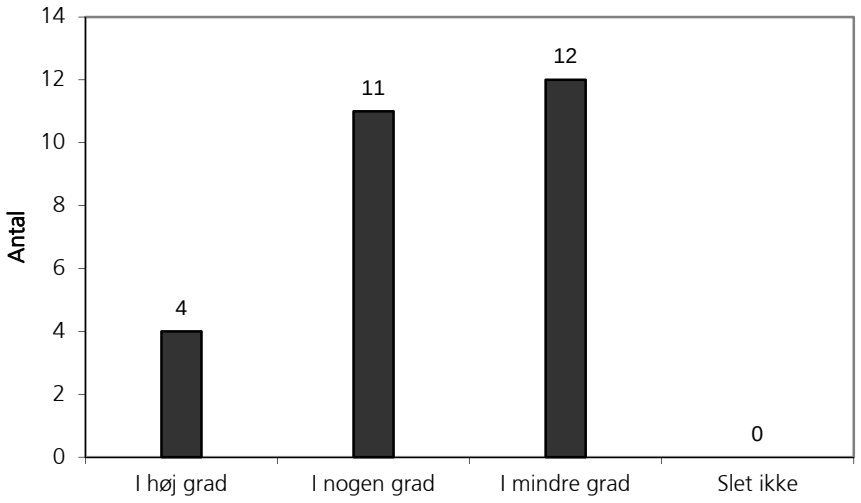

Note: Spørgsmålet er stillet til de respondenter, som har angivet, at de har skriftlig kontakt med alle praktikvirksomheder om elevens faglige udvikling gennem Elevplan, logbog eller lignende.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere, EVA, 2012.

I alt 27 uddannelsesledere ud af 31 angiver, at skolen har skriftlig kontakt med alle praktikvirksomheder om elevens faglige udvikling gennem Elevplan, logbog eller lignende. Som det fremgår af figuren, svarer 12 ud af disse 27 uddannelsesledere, at praktikvirksomhederne i mindre grad anvender Elevplan, logbog eller lignende til at kommunikere om elevernes faglige udvikling, og 11 svarer, at de gør det i nogen grad og fire svarer at de gør det i høj grad.

Blandt de skoler, EVA har besøgt i forbindelse med evalueringen, er der enkelte, der arbejder målrettet med at motivere praktikvirksomhederne til at anvende Elevplan for her at kunne se deres elevers personlige uddannelsesplan og målpinde, aftalte skoleperioder og fravær. Erfaringen er, at det har været et omfattende arbejde for skolerne at oplære de enkelte praktikvirksomheder til at bruge og orientere sig i Elevplan. Skolernes begrundelse for at gøre dette er hovedsageligt, at Elevplan kan være med til at understøtte kommunikationen mellem praktikvirksomhed og skole, og at planlægning af den enkelte elevs uddannelse har et mere konkret afsæt, hvis det forankres i Elevplan.

4.4.2 Kommunikation mellem skole og praktikvirksomhed ved problemer med elevens faglige udvikling

Interviewene viser, at der på skolerne er praksis for at tage kontakt til praktikvirksomhederne, hvis der er problemer med elevernes faglige udvikling. 30 ud af 31 uddannelsesledere svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at de tager kontakt til elevernes praktikvirksomheder, hvis den faglige udvikling ikke forløber som forventet. Men som afsnit 4.1 viser, er der stor forskel på, hvordan lærerne indhenter viden om elevens faglige udvikling i praktikperioderne. Der kan derfor være forskel på, i hvilken grad lærerne er bevidste om, at der er behov for at tage kontakt til elevens praktikvirksomhed. Desuden udtrykker nogle lærere, at de er tilbageholdne med at tage kontakt til praktikvirksomheder, hvis de fornemmer, at virksomheden kan opfatte kontakten som unødig indblanding i virksomhedens måde at tilrettelægge elevens uddannelsesforløb på.

Interviewene med uddannelsesledere og lærere peger imidlertid på, at praktikvirksomhederne gerne vil afsætte tid til at tale om eleverne, når skolen henvender sig vedrørende enkeltelevers faglige udfordringer. Størsteparten af de 30 uddannelsesledere angiver, at praktikvirksomhederne i høj grad deltager i denne dialog. Ingen uddannelsesledere svarer, at praktikvirksomhederne i mindre grad eller slet ikke vil tale om den enkelte elevs faglige udvikling.

Figur 12
I hvilken grad deltager praktikvirksomhederne i denne aktivitet? (N = 30)

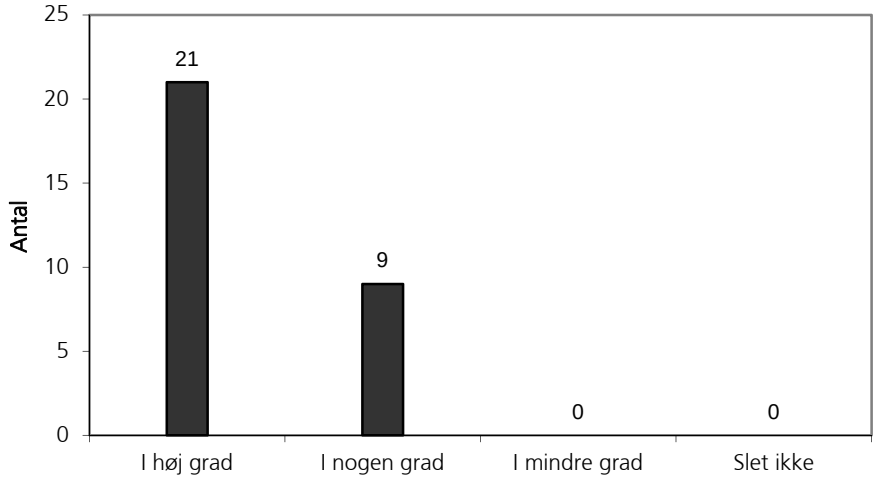

Note: Spørgsmålet er stillet til de respondenter, som har angivet, at de kontakter de relevante praktikvirksomheder, hvis deres elevs faglige udvikling ikke forløber som forventet.
Kilde: Spørgeskema blandt uddannelsesledere, EVA, 2012.

Spørgeskemaundersøgelsen i praktikvirksomheder viser, at flere oplæringsansvarlige på bygningsmaleruddannelsen og kokkeuddannelsen end på it-supporteruddannelsen har været i kontakt med skolen om en elevs faglige udvikling.

Figur 13
Har du været i dialog med din elevs erhvervsskole om hans/hendes faglige udvikling i løbet af uddannelsen? (n = 618)

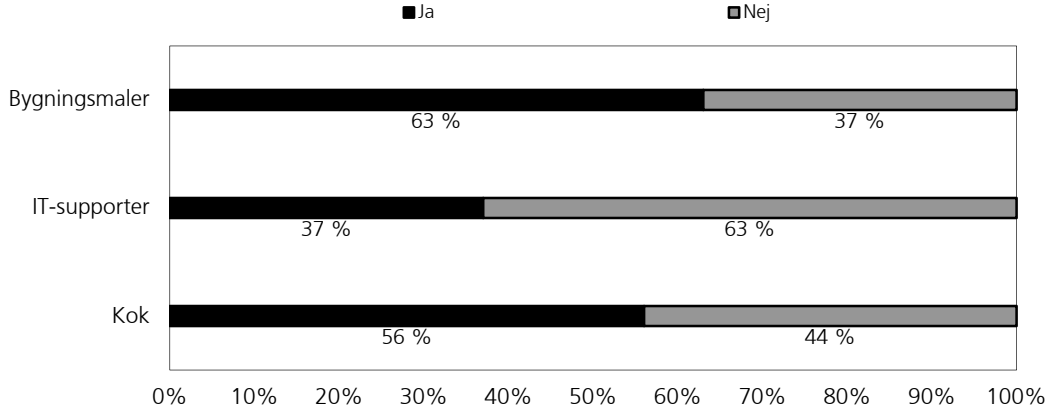

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder, EVA, 2012.

På bygningsmaleruddannelsen har to ud af tre oplæringsansvarlige været i kontakt med skolen om en elevs faglige udvikling. Dette er sandsynligvis i mange tilfælde sket i forbindelse med elevernes praktikumopgave, hvor praktikvirksomhederne er deltagere i bedømmelsen af elevernes opgave.

På it-supporteruddannelsen er billedet omvendt. Her har to ud af tre ikke været i kontakt med skolen om elevernes faglige udvikling. De oplæringsansvarlige på it-supporteruddannelsen er samtidig – som beskrevet i kapitel 3 – den gruppe, hvor flest ønskede yderligere information om de mål og rammer, der gælder for uddannelsen.

Interviewene med lærere på de tre uddannelser viser, at der på uddannelserne er forskellig praksis for at kontakte praktikvirksomhederne. På bygningsmaleruddannelsen taler lærerne typisk med elevernes praktikvirksomheder, når de er på skolen i forbindelse med afslutningen af praktikumopgaver. Samtidig fortæller mange lærere, at bygningsmalermestrene har en tradition for at tale med skolen om uddannelsen og eleverne, ofte fordi de selv har gået på skolen eller på anden måde føler sig fortrolige med erhvervsskolemiljøet.

Interviewene med lærere og med oplæringsansvarlige på it-supporteruddannelsen peger på, at der her er et anderledes udgangspunkt for kommunikation med praktikvirksomhederne. Dels er praktikvirksomhederne meget forskellige, som det er påpeget ovenfor, dels har de oplæringsansvarlige et mindre fortroligt forhold til erhvervsskolen. Lærerne på it-supporteruddannelsen fortæller, at de generelt ikke kommunikerer med praktikvirksomhederne om de enkelte elevers faglige udvikling og heller ikke mener, at det er en del af deres ansvar. Det kan betyde, at det først bliver synligt i afslutningen af elevernes uddannelsesforløb, hvis de har problemer med det faglige, fx ved svendeprøven, hvis de ikke består. En lærer på it-supporteruddannelsen siger:

> *Jeg taler kun meget sjældent med praktikvirksomhederne om andet end noget meget overordnet. Men vi forbyder ikke, at eleverne arbejder med noget, som de skal lære her på skolen. Vi er i princippet et serviceorgan – nogle praktikvirksomheder har en opfattelse af, at de gør os en tjeneste ved at tage en elev.* […] *Langt størstedelen af gangene er det eleverne selv, der har kontakten til virksomhederne, og som fortæller, hvad de skal lave i praktikken. Jeg siger, at de kan gå ind på Elevplan, men det er der ikke mange, der er interesseret i.* (Lærer, it-supporter).

Sådan som denne lærer fremstiller situationen, tildeles eleverne et stort ansvar for at følge op på deres læring og sikre en sammenhæng mellem skole og praktikvirksomhed. Samtidig peger citatet på, at platformen Elevplan, hvor elevernes uddannelsesplan blandt andet er beskrevet, ikke udfylder rollen som kommunikationskanal mellem skole og praktikvirksomhed.

4.5 Kommunikation, der involverer både elev, praktikvirksomhed og skole

Ud over yderligere viden om mål og rammer for uddannelsen efterspørgerpraktik virksomhederne mere dialog om den enkelte elevs faglige udvikling. Spørgeskemaundersøgelsen i praktikvirksomheder viser, at ca. halvdelen af virksomhederne efterspørger yderligere dialog med skolen om den enkelte elevs faglige udvikling.

Figur 14
I hvilken grad har du behov for yderligere dialog med skolen om din elevs faglige udvikling? (n = 601)

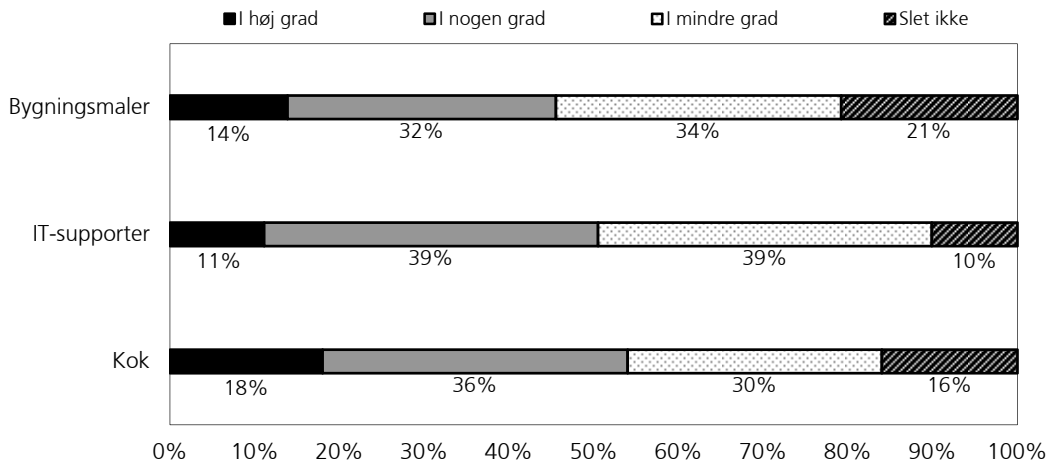

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder, EVA, 2012.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at der på tværs af de tre uddannelser er nogenlunde samme grad af efterspørgsel efter yderligere kommunikation med skolen om den enkelte elevs faglige udvikling blandt praktikvirksomhederne. I gennemsnit svarer 50 % af praktikvirksomhederne, at de i høj grad eller i nogen grad har behov for yderligere dialog om deres elevers faglige udvikling.

Det kvalitative materiale giver eksempler på skoler, der har kontakt til og samtaler med praktikvirksomheder om eleverne, også selvom der ikke ifølge de formelle rammer er et krav om dette. På disse skoler foregår samtalerne mellem skole og praktikvirksomhed med deltagelse af eleverne. Der er eksempler på, at en sådan samtale kan være uformel, baseret på, at en oplæringsansvarlig fra praktikvirksomheden kommer uanmeldt forbi skolen til en snak. Enkelte steder er der fastsat procedurer for, at hver elev skal have en samtale med skole og praktikvirksomhed om sin læring i løbet af uddannelsen. Dette er beskrevet i de følgende afsnit.

4.5.1 Uformel kommunikation mellem elev, skole og praktikvirksomhed

På enkelte uddannelser er det almindeligt, at nogle af de oplæringsansvarlige fra praktikvirksomhederne kigger forbi skolen i skoleperioderne og ser, hvordan det går med eleven. I denne evalueringssammenhæng gælder det for bygningsmaleruddannelsen. På alle de tre besøgte skoler, som udbyder bygningsmaleruddannelsen, kommer nogle af de oplæringsansvarlige fra elevernes

praktikvirksomheder forbi skolen for at tale med eleven og med lærerne og for at høre, hvordan det går både fagligt og socialt med eleven. De oplæringsansvarlige forklarer som regel deres besøg med, at de" lige så godt kunne komme forbi, når de var ude og køre alligevel." For nogle brancher og nogle praktikvirksomheder er det naturligt at besøge skolen på denne måde, fx fordi der i løbet af dagen alligevel er transport fra en opgave til en anden. Andre fortæller, at de aldrig har gjort det – blandt andet fordi de ikke vil forstyrre undervisningen, og fordi deres arbejdsdag er tilrettelagt, så der ikke umiddelbart er mulighed for at køre forbi skolen.

Lærere og elever giver under interviewene udtryk for, at de oplever det som en positiv interesse for elevens uddannelse, når en oplæringsansvarlig kommer på besøg i en skoleperiode. Særligt eleverne er glade for, at praktikvirksomhederne udviser denne interesse. Lærere og uddannelsesledere på skolerne fortæller, at det typisk er de samme praktikvirksomheder, der løbende besøger skolen.

4.5.2 Formaliseret kommunikation mellem elev, skole og praktikvirksomhed

Nogle skoler har valgt at styrke kommunikationen med elevernes praktikvirksomheder ved at fastsætte lokale procedurer for samtaler mellem praktikvirksomhed, skole og elev. Skolerne gennemfører disse samtaler for at etablere et forum, hvor elevens læring på tværs af skole og praktik er i fokus.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere på de tre uddannelser viser, at 20 ud af de 31 uddannelsesledere svarer, at de inviterer alle praktikvirksomheder til en samtale i skoleperioderne om den enkelte elevs faglige udvikling. Ud af disse 20 uddannelsesledere svarer 17, at praktikvirksomhederne i høj grad eller i nogen grad møder op. Dvs., at når kommunikationen med praktikvirksomheden handler om enkelte elever, der er ansat i virksomheden, er der større opbakning fra praktikvirksomhedernes side, end når skolen inviterer til møder af mere overordnet karakter om mål og rammer for uddannelsen, som det er beskrevet i afsnit 3.2.

På en af de besøgte skoler, som udbyder bygningsmaleruddannelsen, holder læreren med hver elev og dennes praktikvirksomhed et møde, der tager afsæt i elevens arbejde i skoleperioden – i de sidste to skoleperioder er det elevens praktikumopgaver, der er grundlag for samtalen. Eleven præsenterer sit arbejde, og praktikvirksomheden og læreren har mulighed for at kommentere det. Mødet foregår ved elevens bås, som er deres arbejdsstation i skoleundervisningen. Her besigtiger deltagerne elevens arbejde, og både lærer, elev og praktikvirksomhed udfylder efterfølgende et evalueringsskema. Det er dette skema og de forskellige vurderinger af praktikumopgaven, som samtalen tager afsæt i.

Formålet med samtalen er at drøfte elevens faglige niveau og tale om vedkommendes evt. behov for at træne særlige fagområder i den resterende del af uddannelsen. Samtidig bliver praktikvirk-

somhedens ønsker til skolens undervisning og evt. særlig støtte eller opmærksomhed til den konkrete elev også gennemgået i løbet af samtalen. Det er også under disse samtaler, at skolen kan drøfte mulighederne for, at praktikvirksomheden følger op på evt. faglige udfordringer, der er blevet tydelige i skoleperioden.

På en af de besøgte skoler, der udbyder gastronomuddannelsen med specialet kok, gennemfører lærer, elev og praktikvirksomhed såkaldte trepartssamtaler. Under samtalen præsenterer eleven, hvad han/hun har gennemgået i skoleperioden, med afsæt i en portfolio og fortæller om, hvordan den gennemførte skoleperiode er forløbet. Læreren præsenterer i samtalen det indhold, der vil tegne den kommende skoleperiode, og drøfter med praktikvirksomheden, hvordan der bedst muligt kan skabes sammenhæng mellem de opgaver, eleven løser i praktikvirksomheden, og den næste skoleperiode.

Samtalerne handler desuden om elevernes trivsel generelt, både på skolen og i praktikvirksomheden, og om elevens styrker og det, som eleven særligt bør arbejde med i den resterende del af uddannelsen. Skolen holder sådanne samtaler ved slutningen af hver skoleperiode, dvs. ca. en samtale om året med hver elev og den oplæringsansvarlige. Skolen oplever, at stort set alle praktikvirksomheder møder op til samtalerne. En oplæringsansvarlig i en praktikvirksomhed fortæller om udbyttet af en sådan trepartssamtale:

> *Jeg bruger den til at vide, hvordan praktikforløbet har været, og også til at finde ud af, om eleven er, som jeg har opfattet eleven, og det får man faktisk et rigtig godt indblik i. Man kan godt mærke, at lærerne her på skolen er opmærksomme på samtlige elever. Det er min erfaring, at de har fokus på eleven. Så jeg bruger den egentlig ikke så meget til at vide, hvad de fik til eksamen, men til at finde ud af, hvordan de fungerer ude blandt mennesker, når de har været på skole. Og om jeg opfatter dem på samme måde. Men man bliver sat ned, og så snakker man om, hvordan det er gået på skolen, og om der skal forbedres nogle ting, osv. Og så hører vi efter og retter os altid efter det. Jeg synes, det er en god samtale at have. Det er en vigtig samtale, så man ved, hvad der foregår.* […] *Det er nogle hamrende gode samtaler.* (Oplæringsansvarlig, kok).

Praktikvirksomheder, der har elever fra den pågældende bygningsmalerskole og den pågældende kokkeskole, fremhæver, at det giver et stort udbytte at deltage i samtaler med skolen om eleverne. Det giver et godt grundlag for at prioritere, hvilke opgaver eleverne skal kunne magte, når de er tilbage i praktikvirksomheden, og samtidig er der mulighed for, i det omfang, der er opgaver til det i praktikvirksomheden, at understøtte sammenhængen med undervisningen i den kommende skoleperiode. Samtalen kan ligeledes være et nyttigt grundlag for elevens valg af valgfrit specialefag.

Eleverne fra disse skoler lægger i interviewene vægt på, at det er skolen, der fortæller praktikvirksomheden, hvad eleven har behov for at arbejde særligt med i den kommende praktikperiode, i stedet for, at det er op til dem selv at tage initiativ til at foreslå nye typer af opgaver og lignende. En elev siger om trepartssamtalen:

> *De* [samtalerne, red.] *har handlet om, hvad læreren syntes, der skulle være mere fokus på under det næste praktikophold, og hvad jeg er god til og knap så god til.*

På EVA's uddybende spørgsmål om, hvordan eleven har oplevet dette, svarer vedkommende:

> *Positivt. Det er nemmere for arbejdspladsen at få at vide af læreren, hvad der skal være fokus på, end at jeg skal gå hjem og fortælle min arbejdsplads, hvad læreren siger. Det er vigtige samtaler. De har fx sagt, at jeg skulle læse mere op på min teoretiske viden. Det er ikke for at nedgøre mig, men for at hjælpe, at de siger de ting. Der er mere fokus på, hvad vi kan gøre bedre, end de ting, vi er gode til, og det skal der også være.* (Elev, kok).

Interviewene med lærere og elever peger på, at møderne, hvor både elev, lærer og praktikvirksomhed deltager, kan være en ramme for, at lærerne kan kommunikere med praktikvirksomheden både om praktikmålene og om elevens evt. behov for ekstra støtte eller udfordringer.

En sådan formaliseret praksis omkring den enkelte elevs faglige udvikling kan være med til at understøtte, at eleven i praktikperioderne kommer rundt om så mange områder som muligt, og at skolen fx kan tilbyde kompenserende undervisning, der bidrager til nogle af praktikmålene, som af forskellige årsager er mindre fremtrædende i praktikperioderne. Desuden kan et sådant samarbejde være med til at understøtte, at elever kan arbejde mere målrettet og specifikt i praktikperioderne med de teoretiske elementer, som det muligvis i skoleperioden har været vanskeligt at tilegne sig for den pågældende elev. Eksempelvis omtaler en oplæringsansvarlig på gastronomuddannelsen med specialet kok en elev, som har haft svært ved at tilegne sig menuteori på det niveau, uddannelsen kræver. I dette tilfælde har skolen og praktikvirksomheden aftalt, at eleven deltager mere i menuplanlægningen, når han er i praktik, end en elev typisk ville have gjort.

Generelt peger både det kvalitative og det kvantitative materiale på, at mange praktikvirksomheder oplever et behov for tættere kommunikation med skolen om den enkelte elevs faglige udvikling. Det er afgørende for praktikvirksomhederne, at en sådan kommunikation ikke er administrativt besværlig, men at kommunikationen er tilpasset virksomhedens type og vilkår, fx, om der har været elever i virksomheden i mange år, hvilken type opgaver virksomheden løser, om opgaverne er sæsonbestemte, osv.

Samtidig er der mange skoler, der primært har kontakt med praktikvirksomhederne, hvis en elevs faglige udvikling ikke forløber som forventet, hvilket svarer til det ansvar, skolerne har ifølge rammerne for erhvervsuddannelserne. Evalueringen peger på, at en sådan praksis ikke nødvendigvis støtter alle elever i at alle målene for uddannelsen bliver nået.

4.6 Sammenfatning og vurdering

Kapitlet viser, at skolerne arbejder på forskellige måder med at understøtte sammenhængen mellem skoleundervisningen og elevernes læring i praktikforløbene. Rammerne for dette arbejde er generelt vide, og det er ikke skolen, der bærer ansvaret for, om praktikvirksomhederne formår fx at oplære eleverne i alle de kompetencer, der er beskrevet i praktikmålene.

Nogle skoler arbejder udelukkende inden for de lovgivningsmæssige krav om udveksling af viden om, hvad eleven har lært i praktikvirksomheden, og hvordan skoleundervisningen kan supplere dette. Dvs., at de modtager praktikerklæringer fra de virksomheder, der indsender dem, krydser elevens opnåede kompetencemål af i Elevplan og tager kontakt til en virksomhed, hvis skolen vurderer, at en elevs uddannelsesplan skal justeres.

Andre skoler har et mere omfattende samarbejde og en mere målrettet kommunikation med elevernes praktikvirksomheder. Evalueringen giver eksempler på skoler, der gennemfører samtaler mellem praktikvirksomhed, elev og skole. Desuden er der eksempler på skoler, som løbende og mere uformelt kommunikerer med praktikvirksomhederne, fx når virksomheder kommer uanmeldt forbi på skolen, eller ved at skolen tager kontakt til virksomheden. Dette afhænger dels af, hvilke rammer der er i uddannelsesordningen, dels af, hvordan lærerne, praktikpladskonsulenterne og uddannelseslederne griber arbejdet an.

Skoler, som arbejder mere omfattende med at understøtte sammenhæng og kommunikation med elevernes praktikvirksomheder, gør det, fordi de oplever, at de har behov for et bedre kendskab til praktikvirksomhederne og elevernes læring i praktikperioderne end det, skolen får via praktikerklæringer og elevernes egne fortællinger. Lærerne bruger den mere detaljerede viden om elevernes læring i praktikperioderne som baggrund for at tilrettelægge skoleundervisningen.

Praktikerklæringer og digital kommunikation via Elevplan kan ikke stå alene

Skolens arbejde med at inddrage elevernes erfaringer fra praktikvirksomheden sker formelt gennem brug af praktikerklæringer og kommunikation med praktikvirksomhederne gennem Elevplan. I praksis gælder det, at Elevplan stadig er et redskab, det er vanskeligt at få til at fungere efter hensigten – mange praktikvirksomheder er ikke koblet på platformen eller anvender den ikke. Desuden er der stor forskel på, om lærerne kan anvende redskaberne, når de skal følge op på, om en elev evt. skal have ændret sin uddannelsesplan.

Nogle skoler vælger derfor at supplere den skriftlige kontakt til praktikvirksomhederne med yderligere kommunikation med praktikvirksomheden og eleven om elevens læring. Praktikvirksomheder, der bliver inddraget i kommunikation med skolen om en elev, er ofte positivt indstillede over for dette. Samtidig fortæller eleverne, at de sætter pris på, at deres eget ansvar for den samlede læreproces bliver understøttet af opmærksomhed fra skolens og virksomhedens side. Disse skoler oplyser desuden, at stort set alle elevers praktikvirksomheder møder op, hvis de bliver inviteret til en samtale om elevens uddannelsesforløb. Kun enkelte vælger at gennemføre samtalen pr. telefon i stedet.

Mange praktikvirksomheder efterspørger en tættere kontakt med skolen om elevernes faglige udvikling, bl.a. for at kunne bringe elevens læring fra skoleperioderne bedre i spil i praktiktiden. Der er dog den ulempe ved en mere udbygget kommunikation mellem skole og praktikvirksomhed om elevernes læring, at dette er ressourcekrævende, og ikke alle skoler vurderer, at de har de nødvendige ressourcer til en mere omfattende kommunikation med elevernes praktikvirksomheder.

Inddragelse af praktikopgaver i skolen giver eleverne en oplevelse af sammenhæng
Nogle skoler arbejder meget målrettet med at inddrage elevernes konkrete arbejde fra praktikvirksomhederne i forskellige former for projekter og opgaver i skoleundervisningen. På bygningsmaleruddannelsen er dette obligatorisk, men der er også eksempler på skoler inden for de andre uddannelser, som har samme praksis, selvom det ikke er et krav ifølge uddannelsesordningen.

Evalueringen viser, at en målrettet inddragelse af elevernes erfaringer fra praktikperioderne giver eleverne en positiv oplevelse. Evalueringen viser også, at en opgave, hvor eleven fx skal tage billeder og aftale med den oplæringsansvarlige, hvilken opgave eleven skal arbejde videre med på skolen, kan give praktikvirksomhederne en anden og mere nuanceret viden om, hvad det er, eleven beskæftiger sig med i skoleperioderne.

Lærerne på de skoler, hvor eleverne løser opgaver med udgangspunkt i arbejdet i praktikvirksomheden, fortæller, at en sådan opgave kan være med til at understøtte elevernes læreprocesser, fx ved at give dem mulighed for at arbejde videre med udfordrende faglige problemstillinger og få svar på spørgsmål, som de i det daglige arbejde i praktikvirksomheden ikke har haft mulighed for at stille.

For at eleverne kan få et positivt udbytte af sådanne opgaver, som tager afsæt i deres arbejde i praktikvirksomheden, skal både den enkelte skole og evt. det faglige udvalg have informeret praktikvirksomhederne tilstrækkeligt grundigt om, hvad meningen med en sådan opgave er, og hvilken form for forberedelse den indebærer inden en skoleperiode.

Sammenhæng med praktikperioder
Evalueringen peger på, at skolens arbejde med at understøtte sammenhæng mellem praktikforløb og skoleundervisning også kan indebære, at eleverne skal forberedes, så de kender rammer og mål for praktikperioderne og desuden indholdet i den kommende skoleundervisning. Eleverne vil gerne vide, hvad de kan forvente at lære både i praktikperioderne og i de efterfølgende skoleperioder, og evalueringen viser, at enkelte skoler forsøger at imødekomme dette behov. Men det er ikke et krav, og mange skoler har ikke konkrete erfaringer med at forberede eleverne til praktikperioderne og den efterfølgende skoleundervisning.

Evalueringen giver eksempler på skoler, der forbereder eleverne ved at præsentere dem for de mål, der gælder for praktikperioderne, og de mål, der gælder for de kommende dele af skoleundervisningen. Samtidig er det vigtigt, at eleverne kender formålet med praktikperioderne og forstår, at de opgaver, de kommer til at løse i praktikvirksomheden, nødvendigvis må afhænge af, hvilke opgaver praktikvirksomheden har på det givne tidspunkt. Derudover kan en introduktion til målene for praktik og skoleundervisning danne grundlag for, at skolen sammen med eleven kan følge op på et praktikforløb og vurdere, om der evt. skal justeres i elevens uddannelsesplan. Desuden kan opfølgningen give input til, hvordan skoleundervisningen skal tilrettelægges, så eleven bedst muligt når alle mål.

Skolens forberedelse af eleverne til praktikforløbene kan ruste dem til at tale med den oplæringsansvarlige i praktikvirksomheden om de opgaver, der skal løses i praktikperioden. En sådan samtale kan handle om opgaver inden for forskellige områder og af forskellig sværhedsgrad, alt efter elevens niveau og interesser. Samtidig kan elevens kommunikation med praktikvirksomheden handle om, hvilke muligheder der er for at arbejde med opgaver, der hænger sammen med den efterfølgende skoleundervisning.

5 De lokale uddannelsesudvalgs understøttelse af sammenhæng

Skolernes lokale uddannelsesudvalg har til opgave at understøtte sammenhængen mellem den enkelte skoles undervisning og de behov for kvalificering af eleverne, der findes i de lokale praktikvirksomheder. Dette kan foregå, ved at udvalget giver input til og kommenterer skolens lokale uddannelsesplan (kaldet LUP'en), eller ved andre aktiviteter, der har betydning for undervisningen på skolen.

Kapitlet beskriver udvalgenes arbejde med at understøtte sammenhæng, dels det arbejde, der ligger i de egentlige udvalgsmøder, dels de yderligere opgaver, mange udvalgsmedlemmer løser, som har til at formål at understøtte sammenhængen.

5.1 Fire måder, hvorpå det lokale uddannelsesudvalg understøtter sammenhæng

Det lokale uddannelsesudvalg (LUU) arbejder i forskellig grad og på forskellige måder med at understøtte sammenhængen mellem skole og praktik. Interviewene med uddannelsesledere og medlemmer af de lokale uddannelsesudvalg pegede på fire forskellige typer af aktiviteter, som har til formål at styrke sammenhængen. Disse fire typer af aktiviteter er blevet afdækket i spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere for at få et billede af, hvor udbredte aktiviteterne er på de skoler, der udbyder de tre uddannelser, der indgår i evalueringen. De fire aktivitetstyper og deres udbredelse fremgår af figur 14.

Figur 15
I hvilken grad arbejder LUU på følgende måder med at understøtte sammenhæng mellem skole og praktik?

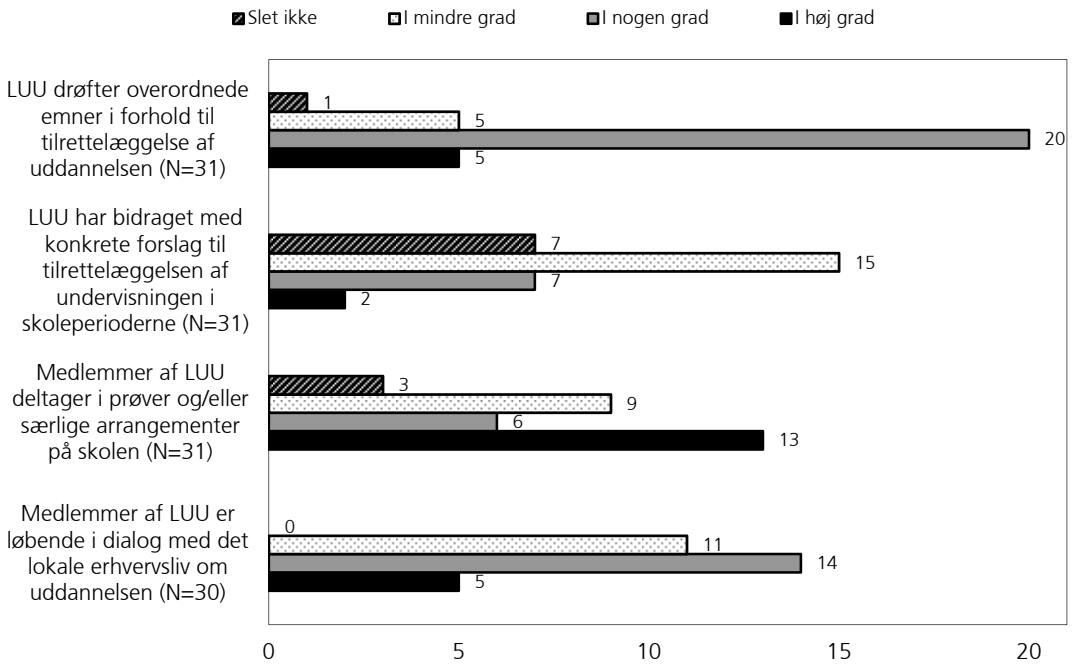

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere, EVA, 2012.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at arbejdet i de lokale uddannelsesudvalg i forskellig grad rummer de fire nævnte aktiviteter. 25 af de 31 uddannelsesledere svarer, at udvalget i høj grad eller i nogen grad drøfter overordnede emner med hensyn til tilrettelæggelse af uddannelsen. Interviewene viser, at dette fx kan handle om, at udvalget på et meget overordnet plan kommenterer aktiviteter på skolen, det faglige niveau i undervisningen, problemer vedrørende elevernes fravær og lignende.

19 ud af 31 svarer, at medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg er i løbende dialog med det lokale erhvervsliv, og en næsten lige så stor andel – 19 ud af 30 uddannelsesledere – svarer, at medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg i høj grad eller i nogen grad deltager i prøver eller særlige arrangementer på skolerne.

Konkrete forslag til tilrettelæggelse af undervisningen er den opgave, som færrest uddannelsesledere peger på, at det lokale uddannelsesudvalg deltager i – 9 ud af de 31 uddannelsesledere peger på dette.

Figur 16
I hvilken grad vurderer du, at det lokale uddannelsesudvalg giver et tilstrækkeligt input til at understøtte sammenhæng mellem skole og praktik? (N = 31)

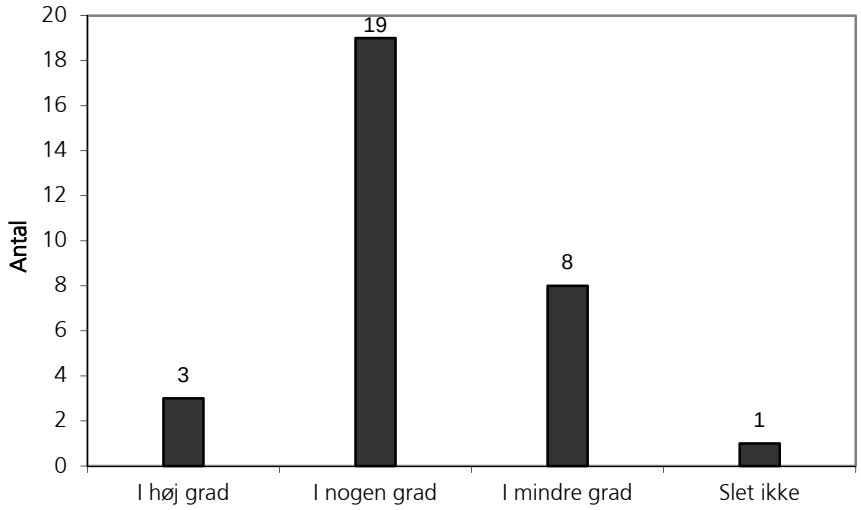

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere, EVA, 2012.

I spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere svarer 22 af de 31 uddannelsesledere herudover, at udvalgene i høj grad eller i nogen grad giver et tilstrækkeligt input til at understøtte sammenhængen mellem skole og praktik. Det betyder samtidig, at 9 uddannelsesledere oplever, at udvalgene gør dette i mindre grad eller slet ikke.

Disse resultater fra spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere uddybes nærmere i de følgende afsnit på baggrund af interview med formanden og/eller næstformanden for det lokale uddannelsesudvalg for hver af de ni besøgte skoler og på baggrund af interview med uddannelsesledere på skolerne.

5.2 Uddannelsesudvalgets input til tilrettelæggelse af uddannelsen og undervisningen

Som beskrevet i de foregående afsnit viser spørgeskemaundersøgelsen, at størstedelen af uddannelseslederne vurderer, at det lokale uddannelsesudvalg drøfter overordnede emner i forhold til tilrettelæggelsen af uddannelsen, mens færre bidrager med konkrete forslag til tilrettelæggelse af undervisningen i skoleperioderne.

Interviewene med uddannelsesledere og med formanden og/eller næstformanden for de lokale uddannelsesudvalg giver nogle enkelte eksempler på, hvordan de lokale uddannelsesudvalg har været involveret i at tilrettelægge uddannelsen og undervisningen. Fx er medlemmer i nogle lokale uddannelsesudvalg med til at vurdere, hvilke valgfri specialefag skolen skal udbyde. Der er også eksempler på, at det lokale uddannelsesudvalg har foreslået, at skolen etablerer elitehold og generelt fokuserer på, at nogle elever tager deres uddannelse med højere niveauer i nogle fag. Desuden er der i materialet eksempler på, at medlemmer af LUU har henvendt sig til uddannelsens faglige udvalg med forslag til nye elementer i uddannelsen på baggrund af drøftelser i det lokale uddannelsesudvalg.

Det generelle indtryk fra interviewene er, at kun få lokale uddannelsesudvalg bidrager med konkrete forslag til tilrettelæggelse af undervisningen, og at det ikke er fast praksis at gøre det. En formand for et lokalt uddannelsesudvalg vurderer vægtningen af diskussionerne i udvalget om hhv. overordnede emner og konkrete forslag til den lokale undervisningsplan på denne måde:

> *Vi har begrænsede diskussioner af LUP'en. Den kommer op, men det er svært for virksomhederne at forholde sig til, hvad der skal ske i en undervisningssituation. Der, hvor erhvervslivet er inde over, det er mere, hvad der bliver undervist i i headlines, men ikke den konkrete undervisning. Så er vi også lidt inde over organiseringen, fx valgfri specialefag og erhvervsrettede påbud.* (Formand for LUU, it-supporter).

Interviewene med medlemmer af de lokale uddannelsesudvalg peger på, at de typisk vurderer, at de ikke har kompetence til at drøfte og give konkrete input til planlægningen af undervisningen. Formanden for et lokalt uddannelsesudvalg fremlægger opgaven i forhold til den lokale uddannelsesplan på denne måde:

> *Vi har været med, men skolen laver manualen* [den lokale uddannelsesplan, red.]. *Vi har jo også andre jobs, noget andet, vi skal. Det er ikke os, der skriver den manual der, det vedkender vi os gerne. De skal jo være skrevet på en særlig måde, for at lærerne bruger det.* […] *I forhold til skolen har vi ikke snakket om arbejdsmetoder eller andet. Vi forventer, at dem, der arbejder her på skolen, kan det der.* (Formand for LUU, bygningsmaler).

Denne holdning afspejler en forståelse af, at den lokale undervisningsplan er lærernes redskab, og at lærernes planlægning af undervisningen ikke er et område, det lokale uddannelsesudvalg har kompetence til at justere på eller kommentere.

Evalueringen viser samtidig eksempler på skoler, hvor udvalget ikke oplever, at det er muligt at påvirke skoleundervisningen på den måde, udvalget ønsker at gøre det. En formand for et lokalt uddannelsesudvalg fortæller, at det hænger sammen med, at ledelsen på uddannelsen ikke har det fornødne ledelsesrum til at kunne tage højde for de indholdsmæssige input, som kommer fra det lokale uddannelsesudvalg. På samme skole vurderer uddannelseslederen, at det lokale uddannelsesudvalg har en anden opfattelse af, hvad deres opgave er, end den opfattelse skolen har. Han siger fx:

> *Jeg vil sige, at nogle gange kunne man have en fornemmelse af, at de* [det lokale uddannelsesudvalg, red.] *gerne vil have indflydelse på ting, som ikke er i deres gebet. Den daglige drift og lærerne er ikke deres opgave. De vil gerne påvirke de fysiske rammer og mere plads at arbejde på.* (Uddannelsesleder, bygningsmaler).

Eksemplet viser, at der er nogle rammer om det lokale uddannelsesudvalgs arbejde, som skolerne med fordel kan gøre tydeligere og som skal udgøre en fælles opfattelse af, hvad udvalgsmedlemmernes opgave består i. Hvis udvalgsmedlemmernes opfattelse af deres opgave adskiller sig for meget fra skolernes, kan det være vanskeligt for uddannelsesudvalgene at spille den tiltænkte rolle i forhold til styrke sammenhængen mellem skoleundervisning og praktikforløb i de lokale praktikvirksomheder.

5.2.1 Det lokale uddannelsesudvalg deltager i udvikling af materiale til praktikvirksomheder

Det kvalitative materiale giver også nogle eksempler på, at de lokale uddannelsesudvalg har deltaget i udvikling af materiale til praktikvirksomhederne for at styrke sammenhængen mellem skoleundervisning og praktikforløb.

På en skole igangsatte man et arbejde med en lokalt udviklet praktikerklæring for at imødekomme skolens behov for at få mere viden om, hvad eleverne arbejder med i praktikperioderne, og for at understøtte praktikvirksomhedernes kendskab til mål og rammer for praktikken og deres viden om indholdet i skoleperioderne, som det også beskrives i afsnit 4.1. På denne skole vurderer den interviewede formand, at arbejdet med praktikerklæringen relaterer sig til arbejdet med den lokale undervisningsplan, fordi planen ligger til grund for beskrivelsen af flowet og sammenhængen mellem skole og praktik i den lokalt udviklede praktikerklæring. Uddannelseslederen på uddannelsen vurderer, at arbejdet med den lokale praktikerklæring har resulteret i, at den lokale

undervisningsplan er blevet omsat til en udgave, som praktikvirksomhederne kan anvende, når de tilrettelægger elevernes praktikperioder.

En formand for et andet lokalt uddannelsesudvalg fortæller, at udvalget har været med til at udarbejde et særligt informationsmateriale til praktikvirksomheder, der fortæller om rettigheder og pligter, når man har elever i sin praktikvirksomhed. Pjecen bliver anvendt, når nye praktikvirksomheder skal godkendes og de skal have information om deres rolle. Uddannelseslederen på skolen peger på, at dette er en måde at anvende kompetencerne i det lokale uddannelsesudvalg på til at informere praktikvirksomhederne om det, der kan være en udfordring for dem i forhold til at have elever. Samtidig er det et eksempel på, at det lokale uddannelsesudvalg påtager sig en opgave, som ellers er de faglige udvalgs, men hvor skolen og det lokale uddannelsesudvalg oplever, at det er nødvendigt at supplere informationen fra det faglige udvalg med lokalt udviklet materiale og viden om, hvordan uddannelsen er tilrettelagt på skolen lokalt – en viden, som de faglige udvalg ikke besidder.

5.3 Medlemmer af det lokale uddannelsesudvalg er i løbende kontakt med lokale virksomheder

En del af de interviewede medlemmer af det lokale uddannelsesudvalg er samtidig med til at godkende nye praktikvirksomheder. Interviewene viser, at de medlemmer, der også godkender praktikvirksomheder, bringer en omfattende og detaljeret viden om skolens tilknyttede praktikvirksomheder med ind i det lokale uddannelsesudvalgs arbejde. Interviewene med medlemmer af de lokale uddannelsesudvalg viser, at de medlemmer, der samtidig godkender virksomheder, anser den viden, de får fra virksomhedsbesøg og godkendelsesprocedurer, for afgørende i forhold til at kunne levere det input, skolen efterspørger i det lokale uddannelsesudvalg. En formand for et lokalt uddannelsesudvalg siger:

> *Jeg var slet ikke klar over, at man kunne sidde i det lokale uddannelsesudvalg uden at lave godkendelser. Det anede jeg ikke var muligt. Jeg tænker, at hvis jeg ikke havde den opgave, så ville jeg jo ikke kende så mange i mit netværk.* […] *Mange indtryk kommer fra godkendelserne. Vi tager begge to* [formand og næstformand, red.]*ud. Jeg kan slet ikke se, at man kan være berettiget til at være i LUU uden at lave godkendelser.* (Formand for LUU, it-supporter).

Som tidligere beskrevet viser spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere, at 63 % af de lokale uddannelsesudvalgs medlemmer løbende er i kontakt med det lokale erhvervsliv om uddannelsen. Interviewene peger i denne sammenhæng på, at der er stor forskel på, hvor tæt medlemmerne af de lokale uddannelsesudvalg er på de lokale praktikvirksomheder, og at dette er afhængigt af, om de er med til at godkende lokale praktikvirksomheder. De medlemmer, der

lægger særligt vægt på, at de bruger deres kendskab til de lokale virksomheders behov i arbejdet i det lokale uddannelsesudvalg, er også dem, der gennemfører godkendelser. De lægger vægt på, at relationerne til virksomhederne bliver udbygget igennem opgaven. Det er samtidig i forbindelse med godkendelser, at medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg trækker på deres viden om, hvad der sker i undervisningen på skolen, og fx kan informere praktikvirksomhederne om, hvad de kan forvente, at eleverne lærer, når de er på skolen.

Desuden peger en udvalgsformand, der deltager i godkendelse af virksomheder, på, at drøftelserne i det lokale uddannelsesudvalg giver kendskab til, på hvilke praktikvirksomheder eleverne har svært ved at nå praktikmålene. Den interviewede formand forklarer, at han anvender sin viden om elevernes faglige udvikling i praktikperioderne til at vurdere, om praktikvirksomhederne evt. skal gengodkendes eller kontaktes og fx orienteres yderligere om, hvilke mål der gælder for praktikken.

5.4 Det lokale uddannelsesudvalgs deltagelse i prøver og andre arrangementer på skolen

Interviewene med uddannelsesledere og medlemmer af de lokale uddannelsesudvalg viser, at nogle af de lokale uddannelsesudvalg deltager i skolens daglige aktiviteter. Det gælder bedømmelse af elevernes opgaver, overrækkelse af svendebreve, deltagelse i fokusgruppeinterview om uddannelsens indhold og undervisning af eleverne i den faglige organisering af arbejdsmarkedet.

Spørgeskemaundersøgelsen viser – som beskrevet tidligere – at 19 ud af 31 uddannelsesledere svarer, at medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg deltager i prøver og/eller særlige arrangementer på skolen. Det kvalitative materiale giver nogle eksempler på, at medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg bedømmer elevernes opgaver i en form for mundtlig eksamination. Skolerne bruger dette som en mulighed for at forberede eleverne til svendeprøven, hvor der også er ekstern censur, og et medlem af et lokalt uddannelsesudvalg fortæller:

> *Det er sundt for eleverne, at der kommer nogen udefra og kigger på det, de har lavet.* […] *Som medlem af LUU er det rart at komme op og se, hvad eleverne har lavet, og hvad der reelt er sket på skolen. Hvis noget går galt ved svendeprøven, så kender jeg dem fra andre prøver.* (Formand for LUU, bygningsmaler).

Denne formand fortæller også, at han skriver kommentarer i bygningsmalerelevernes logbog til praktikvirksomhederne om elevernes faglige niveau og om, hvad eleverne bør lægge vægt på i de efterfølgende praktikperioder. Han oplever, at disse kommentarer ofte medfører, at han bliver ringet op af praktikvirksomheder og i den anledning diskuterer indhold og organisering af oplæringsforløb med dem.

Interviewene giver også et eksempel på en skole, hvor det har været vanskeligt at nå til enighed om, hvilken status det lokale uddannelsesudvalgs medlemmers bedømmelser af elevernes opgaver skulle have. Lærerne benyttede det lokale uddannelsesudvalgs medlemmers bedømmelser som vejledende og stadfæstede ikke nødvendigvis denne bedømmelse over for eleverne. Medlemmerne af de lokale uddannelsesudvalg mente derfor, at fordelene ved den eksterne bedømmelse gik tabt, hvis bedømmelsen ikke blev anvendt.

Lærerne og det lokale uddannelsesudvalg er i den konkrete situation nået til enighed om, at det er det lokale uddannelsesudvalgs bedømmelser, der er de gældende, og medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg fortsætter derfor med at bedømme alle elever en gang i hver skoleperiode. Skolen vurderer, at det input, eleverne får fra udefrakommende virksomhedsrepræsentanter, er vigtigt for at knytte elevernes skoleundervisning tættere til praktikforløbene. Derfor har skolen valgt at fortsætte med denne praksis, trods den vanskelige proces. De medlemmer af det lokale uddannelsesudvalg, der deltager i elevbedømmelserne, vurderer, at den indsigt, de får i elevernes læreprocesser på skolen, er et væsentligt grundlag for deres arbejde i det lokale uddannelsesudvalg.

Det lokale uddannelsesudvalg bidrager til skoleundervisningen
Evalueringen viser, at nogle skoler benytter sig af at koble skoleundervisningen med praktikvirksomhederne ved at involvere skolens lokale uddannelsesudvalg i undervisningen på skolen. Skolerne oplever, at det kan være en måde at knytte skoleundervisningen tættere til virksomhedernes behov på, og samtidig kan det lokale uddannelsesudvalg være med til at give eleverne en bredere indsigt i forskellige typer af virksomheder, der er på det pågældende fagområde.

En skole med uddannelsen til bygningsmaler inviterer fx formanden for det lokale uddannelsesudvalg til at undervise eleverne i den faglige organisering, der gør sig gældende på arbejdsmarkedet. Dette foregår som en del af undervisningen i arbejdsmiljø.

På den skole, hvor det lokale uddannelsesudvalg deltager i undervisningen, vurderer ledelsen, at det giver et godt samspil mellem det lokale uddannelsesudvalg og skolen. Det er centralt for skolen, at medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg ved, hvad der foregår på skolen, og at de kan anvende denne viden i udvalgsarbejdet.

Samtidig viser det kvalitative materiale, at sådanne aktiviteter særligt gælder for bygningsmaleruddannelsen og i en vis udstrækning for kokkeuddannelsen. Det gælder i mindre grad for it-supporteruddannelsen. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 9 ud af 13 uddannelsesledere på bygningsmaleruddannelsen svarer, at det lokale uddannelsesudvalg i høj grad deltager i prøver eller andre arrangementer på skolen, og 3 ud af 10 uddannelsesledere på kokkeuddannelserne svarer det samme. Til sammenligning med dette svarer 1 ud af 8 uddannelsesledere på it-

supporteruddannelsen, at det lokale uddannelsesudvalg deltager i prøver eller andre arrangementer.

5.5 Sammenfatning og vurdering

Kapitlet viser, at de lokale uddannelsesudvalg, når det gælder tilrettelæggelsen af uddannelsen, hovedsageligt drøfter overordnede emner fremfor at bidrage med konkrete forslag til tilrettelæggelsen af undervisningen. Interviewene viser, at det for nogle skoler er en udfordring at etablere en fælles forståelse blandt udvalgets medlemmer om, hvilke opgaver udvalget skal løse. Det lokale uddannelsesudvalgs indflydelse på organisering af og indhold i skolens undervisning afhænger af, hvordan samarbejdet i det lokale uddannelsesudvalg er tilrettelagt, og hvilke roller medlemmerne har i forhold til det lokale arbejdsmarked, fx om de er med til at godkende praktikvirksomheder i området.

De lokale uddannelsesplaner, som de lokale uddannelsesudvalg ifølge rammerne er tiltænkt at behandle, bliver ikke i stort omfang drøftet på møder i uddannelsesudvalgene, og de afspejler derfor ikke nødvendigvis de lokale virksomheders behov. Uddannelsesplanerne fungerer snarere som et arbejdsredskab for lærerne, som også har udarbejdet dem. Samtidig er dette ikke et aspekt, som uddannelseslederne giver udtryk for er et problem. Mere end to tredjedele af uddannelseslederne vurderer, at udvalgene i høj grad eller i nogen grad giver et tilstrækkeligt input til at understøtte sammenhængen mellem skole og praktik.

Evalueringen peger på, at de lokale uddannelsesudvalg nogle steder spiller en rolle med hensyn til at styrke sammenhængen mellem skoleundervisning og praktikforløb igennem andre aktiviteter end konkret deltagelse i møder. Nogle steder er medlemmerne af det lokale uddannelsesudvalg bedømmere ved interne prøver eller underviser i dele af hovedforløbene, fx i faget arbejdsmiljø på bygningsmaleruddannelsen. Andre steder har det lokale uddannelsesudvalg været initiativtager til at fremstille informationsmaterialer til skolens tilknyttede praktikvirksomheder, som kan styrke kendskabet til mål og rammer for uddannelsen, herunder særligt kendskabet til, hvad eleverne lærer, når de er på skolen.

Evalueringen giver hermed eksempler på lokale uddannelsesudvalg, der løser opgaver, som i princippet hører under de faglige udvalg. Medlemmerne af de lokale uddannelsesudvalg har imidlertid ofte et særligt kendskab til virksomhederne, blandt andet fordi de mange steder godkender virksomheder til at have elever. Evalueringen peger på, at de steder, hvor dette er tilfældet, kan de lokale uddannelsesudvalg spille en central rolle med henblik på at opfylde et informationsbehov hos de lokale praktikvirksomheder. De uddannelsesudvalg, der ikke godkender nye praktikvirksomheder, har i mindre grad kendskab og kontakt til en bred vifte af virksomheder og derfor også mindre føling med, hvilke behov det lokale uddannelsesudvalg kan være med til at opfylde.

Selvom en stor del af de adspurgte uddannelsesledere i spørgeskemaundersøgelsen svarer, at det lokale uddannelsesudvalg giver et tilstrækkeligt input til at understøtte sammenhæng mellem skole og praktik, svarer knap en tredjedel, at uddannelsesudvalget kun i mindre grad eller slet ikke gør dette. Dette peger på, at en del af de lokale uddannelsesudvalg ikke fungerer efter hensigten, og det kvalitative materiale indeholder eksempler på, at en af årsagerne kan være uklare rammer for udvalgets arbejde og et for snævert ledelsesrum for uddannelsesledelsen til at give udvalget den tiltænkte indflydelse på tilrettelæggelsen af uddannelsen. Som tidligere påpeget har sammensætningen af udvalget desuden en afgørende betydning for den indsigt i de lokale praktikvirksomheder, der er afsæt for udvalgets arbejde, og dermed en afgørende betydning for relevansen af udvalgets konkrete input.

Appendiks A

Evaluerings metode

Samlet set består evalueringen af følgende elementer, som uddybes nedenfor:

- Forundersøgelse bestående af deskresearch og interview med interessenter
- Interviewundersøgelse på skoler, i praktikvirksomheder og blandt elever
- Spørgeskemaundersøgelse i praktikvirksomheder
- Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere på skoler.

Forundersøgelse bestående af deskresearch og interview med interessenter

Forundersøgelsen indeholder en deskresearch og en række eksplorative interview med centrale interessenter. Deskresearchen omfatter de formelle rammer for hovedforløbet og undersøgelser inden for emnet.

Der er gennemført ni interview med centrale interessenter på området, herunder arbejdsmarkedets parter, skolernes leder- og lærerorganisationer og faglige udvalg, herunder de faglige udvalg for de tre udvalgte uddannelser. Interviewene blev gennemført enten telefonisk eller personligt. Interviewene bidrog blandt andet til at styrke evalueringens fokus på at undersøge, hvilken betydning uddannelsernes mål har for samspillet mellem skoler og praktikvirksomheder.

Interviewundersøgelse på skoler, i virksomheder og blandt elever

For at indhente viden om det konkrete arbejde med faglig sammenhæng i uddannelsesforløbene har EVA gennemført i alt 68 interview med følgende aktørgrupper fra de tre udvalgte uddannelser:

- Elever i slutningen af deres uddannelsesforløb (18 interview)
- Oplæringsansvarlige i praktikvirksomheder (16 interview)
- Praktikpladskonsulenter på skoler (8 interview)
- Kontaktlærere/faglærere på skoler (9 interview)
- Uddannelsesledere på skoler (9 interview)
- Repræsentanter for lokale uddannelsesudvalg (9 interview).

Aktørerne er udvalgt fra ni forskellige skoler. Skolerne er spredt geografisk over hele landet. Hver af de tre udvalgte uddannelser i evalueringen er repræsenteret på tre forskellige skoler.

På hver skole har EVA gennemført interview med uddannelsesleder, praktikpladskonsulenter, lærere, elever og repræsentanter for det lokale uddannelsesudvalg for uddannelsen. Interviewpersonerne er blevet udvalgt, ved at EVA kontaktede skolens uddannelsesleder. Denne pegede på relevante lærere og den person, der på den pågældende uddannelse har ansvaret for kontakt til praktikvirksomhederne, typisk en praktikpladskonsulent. På en enkelt skole var det uddannelseslederen selv, der varetog opgaverne i forbindelse med kontakt med virksomhederne. EVA gennemførte derfor to forskellige interview med denne uddannelsesleder.

Uddannelseslederne pegede via lærerne ligeledes på to elever på hver skole, som EVA kunne gennemføre interview med. EVA lagde vægt på, at det skulle være elever, der havde lyst til at deltage, og som samtidig var typiske for den type elever, skolen har på den pågældende uddannelse.

Desuden er der gennemført interview med oplæringsansvarlige fra to praktikvirksomheder med elever fra hver af de deltagende skoler. Også her var det uddannelseslederen, der formidlede EVA's kontakt til praktikvirksomhederne, og EVA indgik den endelige aftale om interview med den oplæringsansvarlige i virksomheden. Virksomhederne blev udvalgt, så de ikke var oplæringsansvarlige for nogen af de elever, der deltog i interviewene.

De besøgte skoler er:
- Erhvervsskolen Nordsjælland (kokkeuddannelsen)
- EUC Sjælland (bygningsmaleruddannelsen)
- Hansenberg (kokkeuddannelsen)
- Kold College (kokkeuddannelsen)
- Mercantec (it-supporteruddannelsen)
- Tech College Aalborg (it-supporteruddannelsen)
- TEC – Teknisk Erhvervsskole Center (bygningsmaleruddannelsen)
- Tradium (bygningsmaleruddannelsen)
- ZBC Ringsted (it-supporteruddannelsen).

Gennemførelse af interviewundersøgelse
Interviewundersøgelsen er gennemført i tre omgange, med udgangspunkt i de ni udvalgte skoler. Hver omgang bestod af besøg på tre skoler – en for hver af de tre uddannelser. Under hvert skolebesøg er de udvalgte personer på skolen, herunder også eleverne, blevet interviewet. Nogle elever blev dog interviewet i deres praktikvirksomhed. Desuden er de oplæringsansvarlige i to prak-

tikvirksomheder tilknyttet hver skole blevet interviewet, enten under besøget på skolen, under et besøg i den pågældende virksomhed eller telefonisk.

Efter hver af de tre omgange a tre skolebesøg er spørgeguiderne til de forskellige interview blevet justeret, så fokus i interviewene er blevet tilpasset de problemstillinger, som skolerne pegede på som de mest centrale. Denne iterative proces har betydet, at ikke alle interview har haft de samme spørgsmål som udgangspunkt, men at de centrale områder løbende er blevet mere nuanceret belyst.

Analyse af interviewmateriale
Ved analysen af interviewmaterialet har vi lagt særlig vægt på at finde beskrivelser af, hvordan skoler og virksomheder arbejder med de formelle rammer for sammenhæng, og hvilke aktiviteter der, ud over de formelle krav, er igangsat på skolerne og i virksomhederne. Desuden har analysen fokuseret på at fremdrage skolers og virksomheders forklaringer på, hvorfor de gør, som de gør. For de skoler, der har valgt at arbejde mere omfattende med sammenhænge og kommunikation med praktikvirksomhederne, har vi i analysen lagt vægt på at fremdrage begrundelsen for dette arbejde. Desuden er der i analysen læst på tværs af elevinterviewene for at kunne pege på, hvilke former for sammenhæng og hvilket kendskab til indholdet i uddannelsen på tværs af de to arenaer eleverne efterspørger hos sig selv, på skolen og i virksomhederne og hvorfor.

Spørgeskemaundersøgelse i virksomheder
Evalueringen rummer en spørgeskemaundersøgelse i en tilfældigt udtrukket stikprøve bestående af 901 praktikvirksomheder (263 praktikvirksomheder for it-supporteruddannelsen, 303 praktikvirksomheder for bygningsmaleruddannelsen og 335 praktikvirksomheder for kokkeuddannelsen) med igangværende uddannelsesaftaler med elever på de tre udvalgte uddannelser. Stikprøven blev beregnet, så en fejlmargen på 5 % kunne accepteres, når der identificeres forskelle mellem to grupper, og det valgte konfidensinterval er fastholdt til 95 %.

Undersøgelsen er gennemført som en kombination af en elektronisk og en telefonisk spørgeskemaundersøgelse foretaget af Danmarks Statistik i perioden september-november 2012. 32 % blev indsamlet via den elektroniske spørgeskemaundersøgelse, mens de resterende 68 % af besvarelserne blev indsamlet i den telefoniske spørgeskemaundersøgelse. Den samlede svarprocent for undersøgelsen er 69 (bygningsmaleruddannelsen: 77 %; it-supporteruddannelsen: 63 %; kokkeuddannelsen: 66 %), hvilket er tilfredsstillende for en undersøgelse blandt virksomheder. Fordelingen af respondenterne på små, mellemstore og store virksomheder svarer til det reelle forhold blandt alle praktikvirksomheder inden for den givne uddannelse. De fem regioner er også repræsenteret, så det svarer til den reelle fordeling.

Spørgeskemaet blev inden den endelige undersøgelse pilottestet af fem respondenter: en oplæringsansvarlig på bygningsmaleruddannelsen, to oplæringsansvarlige på kokkeuddannelsen og to oplæringsansvarlige på it-supporteruddannelsen. Formålet med pilottesten var at identificere evt. uklarheder i spørgsmålene, der kunne give anledning til misforståelser, og at undersøge, om der var centrale forhold, der manglede i skemaet. Pilottesterne blev derfor bedt om at vurdere, om de spørgsmål, svarkategorier og begreber, der blev anvendt i skemaet, var relevante, forståelige og dækkende for praksis. Derudover blev de bedt om at tage stilling til, om der manglede spørgsmål om vigtige forhold. Pilottestene medførte ingen betydelige ændringer i spørgeskemaet.

Spørgeskemaundersøgelsen belyser virksomhedernes samarbejde med skolerne om faglig sammenhæng i elevernes uddannelse samt det behov, virksomhederne oplever, de evt. har for yderligere viden eller samarbejde med skolerne om at skabe sammenhæng i elevernes uddannelser. De spørgsmål, der indgår i undersøgelsen, er udarbejdet sideløbende med indsamlingen af materiale i interviewundersøgelsen, hvilket betyder, at spørgsmålene i undersøgelsen afspejler de problemfelter, som blev synlige i løbet af interviewundersøgelsen. Svarene i undersøgelsen har i denne rapport til formål at underbygge omfanget af nogle af de problemstillinger, der fremføres i rapporten på baggrund af den omfattende interviewundersøgelse.

Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere på skoler
EVA har gennemført en spørgeskemaundersøgelse i form af en totalundersøgelse blandt de 31 uddannelsesledere (13 ledere på kokkeuddannelsen, 8 ledere på it-supporteruddannelsen og 15 ledere på bygningsmaleruddannelsen), der har ansvar for skoledelen af de tre uddannelser, der indgår i evalueringen. Undersøgelsen er gennemført af EVA i perioden september-oktober 2012 som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse med to mailrykkere og en telefonisk rykkerrunde. Enkelte respondenter valgte at svare mundtligt på spørgsmålene i forbindelse med den telefoniske rykker. Spørgeskemaundersøgelsen har en svarprocent på 86, hvilket betyder, at 5 uddannelsesledere valgte ikke at svare på spørgsmålene. De uddannelsesledere, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, fordeler sig med 10 ledere på kokkeuddannelsen, 8 ledere på it-supporteruddannelsen og 13 ledere på bygningsmaleruddannelsen.

Spørgeskemaet blev inden den endelige undersøgelse pilottestet af tre respondenter, en fra hver uddannelse. Formålet med pilottesten var at identificere evt. uklarheder i spørgsmålene, der kunne give anledning til misforståelser, og at undersøge, om der var centrale forhold, der manglede i skemaet. Pilottesterne blev derfor bedt om at vurdere, om de spørgsmål, svarkategorier og begreber, der blev anvendt i skemaet, var relevante, forståelige og dækkende for praksis. Derudover blev de bedt om at tage stilling til, om der manglede spørgsmål om vigtige forhold. Pilottestene medførte ikke betydelige ændringer i spørgeskemaet.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere belyser den kontakt og det samarbejde, skolerne har med praktikvirksomhederne, om at skabe sammenhæng og følge op på elevernes faglige udvikling. Desuden belyser undersøgelsen, hvilken rolle uddannelseslederne oplever, at skolens lokale uddannelsesudvalg spiller i dette arbejde.

Ligesom spørgeskemaet til virksomhedsundersøgelsen er spørgsmålene i denne undersøgelse udarbejdet sideløbende med EVA's indsamling af materiale i interviewundersøgelsen. Spørgsmålene afspejler også her de problemfelter, som blev synlige i løbet af interviewundersøgelsen. I rapporten har svarene derfor til formål at underbygge omfanget af nogle af de problemstillinger, der fremføres på baggrund af den omfattende interviewundersøgelse.

Appendiks B

Følgegruppens medlemmer

Christian Berg er administrerende direktør i entreprenørvirksomheden Georg Berg A/S. Virksomheden beskæftiger ca. 100 ansatte, hvoraf ca. 70 har med egenproduktion inden for tømrer- og betonfaget at gøre. Georg Berg antager 2-3 nye lærlinge hvert år. Igennem årene har virksomheden udlært omkring 50 tømrersvende. Christian Berg er uddannet bygningskonstruktør og tømrer og har haft en række tillidshverv blandt andet i Dansk Byggeri og er medlem af bestyrelsen for Slagelse Produktionsskole.

Anja Lange er uddannelseschef for Herningsholm Erhvervsskole, hvor hun har ansvaret for blandt andet vejledning, fastholdelsesindsats og pædagogisk udvikling på skolens samlede udbud af erhvervsuddannelser. Hun har arbejdet med unge og uddannelse i 12 år – først som underviser og vejleder på de merkantile erhvervsuddannelser, dernæst som konsulent i kommunalt regi. Hun har siden 2010 varetaget ledelsesmæssige opgaver på skolen som hhv. vejledningschef og uddannelseschef.

Klaus Nielsen er cand.psych., ph.d. og professor i pædagogisk psykologi ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet. Han har i en årrække arbejdet med læring i praksis, kvalitativ forskning og frafaldsforskning inden for det pædagogisk-psykologiske felt. Han har blandt andet været medredaktør af og bidragsyder til antologierne *Mesterlære – læring som social praksis* og *Praktikkens læringslandskab* og beskæftiger sig med forskellige former for læring i praksis.

Mette Tram Pedersen er vicedirektør på Selandia CEU i Slagelse. Hun har gennem de seneste syv år været medlem af Danske Erhvervsskolers Ledelsers bestyrelse og har i den sammenhæng repræsenteret erhvervsskolerne i diverse råd og udvalg, herunder EUD-udvalget, Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU), Rådet for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen (Skolerådet) og senest Nationalt Dialogforum for Uddannelses- og Erhvervsvejledning.

Karin Løvenskjold Svejgaard er lektor ved Nationalt Center for Erhvervspædagogik, Professionshøjskolen Metropol. Hun har været ansat i Nationalt Center for Erhvervspædagogik siden 1994 og var forinden lærer på en handelsskole. Hun har gennemført talrige undersøgelser og evalueringsarbejder om såvel erhvervsuddannelser som gymnasiale uddannelser og har mangeårig erfaring med at lede og støtte udviklingsarbejder på erhvervsuddannelserne, herunder om øget sammenhæng mellem teori og praksis og undervisningsplanlægning med kompetencemål.

Appendiks C

Introduktion til erhvervsuddannelsessystemet

Erhvervsuddannelsessystemet (eud-systemet) er et differentieret system, der rummer mange forskellige uddannelser. I alt findes der omkring 110 erhvervsuddannelser, som er grupperet i 12 fællesindgange efter funktions- og kompetencefællesskaber inden for nogle overordnede beskæftigelsesområder, fx Bygge og anlæg, Strøm, styring og it eller Mad til mennesker. Uddannelserne er som hovedregel opdelt i trin og specialer, så de tilsammen omfatter mere end 300 forskellige trin eller specialer.

Ministeriet for Børn og Undervisning har det lovgivningsmæssige ansvar for erhvervsuddannelserne. Den overordnede tilrettelæggelse og fastlæggelsen af uddannelsernes indhold sker i et omfattende samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Parterne har dermed betydelig indflydelse og et stort ansvar for det samlede system både i Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU), gennem de faglige udvalg for de enkelte uddannelser og gennem de lokale uddannelsesudvalg for uddannelserne på de enkelte skoler.

Erhvervsuddannelserne udbydes på erhvervsskoler. Nogle uddannelser udbydes mange steder. Det gælder fx de merkantile uddannelser, der udbydes på omkring 60 skoler, mens andre uddannelser som fx urmager-, glarmester- og veterinærsygeplejerskeuddannelserne kun udbydes et enkelt sted i landet.

I alt findes der omkring 100 erhvervsskoler i Danmark. Nogle skoler er specialiserede med et begrænset udbud af erhvervsuddannelser. Det gælder fx handelsskoler, landbrugsskoler og social- og sundhedsskoler, mens de store kombinationsskoler med flere lokationer kan have et udbud, der omfatter mere end 25 forskellige erhvervsuddannelser.

Uddannelsesforløbene indledes typisk med et skolebaseret grundforløb inden for en af de 12 fællesindgange. Grundforløbet indeholder både elementer, der er fælles for alle uddannelser inden for den pågældende indgang, og elementer, der retter sig mod bestemte uddannelser inden for indgangen.

Efter grundforløbet fortsætter eleverne med et hovedforløb, dvs. med én bestemt uddannelse. Med enkelte undtagelser er hovedforløbene opbygget som vekseluddannelser, hvor eleven skifter mellem praktikperioder i en virksomhed og perioder med skolebaseret læring.

Grundforløbets længde varierer afhængigt af elevens behov og afhængigt af, hvilken indgang og hvilken af indgangens uddannelser eleven ønsker at fortsætte på. På de tekniske uddannelser kan grundforløbet vare mellem 10 og 60 uger, men en typisk vejledende varighed er 20 uger. På de merkantile uddannelser har grundforløbet i de fleste tilfælde en varighed på enten 38 eller 76 uger. Den samlede længde af en erhvervsuddannelse, inkl. grundforløb, kan variere fra 1½ år – fx social- og sundhedshjælperuddannelsen, der er første trin i social- og sundhedsuddannelsen – til 5½ år for fx industriteknikeruddannelsen.

Hovedparten af den samlede uddannelsestid på hovedforløbet – typisk op mod tre fjerdedele – foregår i en praktikvirksomhed. Praktikken gennemføres på baggrund af en uddannelsesaftale, som eleven indgår med en virksomhed. Aftalen indebærer, at eleven modtager løn fra praktikvirksomheden under hele hovedforløbet på sin uddannelse. Praktikvirksomheden har ansvaret for at tilrettelægge praktikforløbet, så det – sammen med den undervisning, der foregår på skolen – fører til, at eleven når uddannelsens mål.

Typisk gennemfører eleverne en erhvervsuddannelse ved at indgå en uddannelsesaftale med en enkelt virksomhed, som dækker alle praktikperioder og skoleperioder på uddannelsen. Det er dog muligt at indgå kombinationsaftaler, dvs. aftaler med to eller flere virksomheder, der hver især har ansvaret for elevens uddannelse i forskellige aftaleperioder. For denne type forløb gælder det, at alle aftaler skal være på plads og dække hele uddannelsesforløbet, inden den første aftaleperiode begynder. En elev kan herudover bygge sin uddannelse op af korte uddannelsesaftaler med flere virksomheder, hvor hver aftale rummer mindst én praktikperiode og én skoleperiode. I et sådant forløb med korte uddannelsesaftaler kan eleven løbende indgå aftaler med forskellige virksomheder. En indgået aftale med en virksomhed kan altid forlænges eller omdannes til en aftale, der gælder for den resterende del af uddannelsen.

En praktikvirksomhed skal som hovedregel være godkendt af det faglige udvalg for uddannelsen, der består af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter. Det faglige udvalg kan vælge at uddelegere (dele af) arbejdet med at godkende en virksomhed til de lokale uddannelsesudvalg, der er nedsat for de forskellige uddannelser på de enkelte skoler.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk. Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser – trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.

ISBN: 978-87-7958-691-8

9 788779 586918